

Kamarás Klára

Orchideák

Kamarás Klára

Orchideák

Elbeszélések, versek

Kamarás Klára

Orchideák

A könyvborítót Kaskötő István tervei alapján
Erőss Zsolt készítette.

© **Kamarás Klára**

ISBN 978 963 89538 1 0

Előszó

Kamarás Klára Orchideák című kötetével, egybegyűjtött írásaival, szövegeivel a találkozás tökéletes. Van ilyen találkozás, ami titkos és általános, az élet fölfoghatatlan, hímzett világa. Egy olyan másik világ, ami viszonylagos, de átjárható. Megfogalmazhatatlan kétségek, traumák, drámák és békés csendek megunhatatlan ismétlődése. Egy másik – enyém világ. Átjár bennünket a katarzis, az egymásnak feszülő sorok között, ahogyan rátalálunk, átéljük. Illeszkednek a hangok, a szerkezet, az univerzális élmény, az írónnal való tökéletes találkozás. Viszonylag ismeretlen ez a világ, de mint olvasót beismerésre, tűnődésre és kíváncsiságra készítet. Az író nő tízedik kötetében is önmagából ad, változó nyelvezettel, formai és a tőle megszokott tartalmi hűséggel. Látszik a mesterség, a gazdag időben és térben szerteágazó alkotásokban. Megkapóan játékos, a nyers képzelet, az érzések valamiféle izzított állapotában. A kötet beismerésre készítet, igazán csak a szavakat kell föltépní hozzá, hogy újra szülessünk benne.

Szeged, 2012. június

Nagy János
költő

Mária lányai

1.

Amikor Windczent János hentes és mészáros kisebb vagyont örökölt, otthagya a városi mészárszéket és a külváros határán önálló üzletet nyitott. Nem akart ő konkurálni a belváros csillogó-villogó csemegéivel. Felmérte a környék igényeit és kitette az ajtó fölé a táblát: LÓHÚS.

Akkoriban a lóhús volt a legolcsóbb hentesáru, a szegény ember pecsenyéje, amiről a városi polgárok csak megvetéssel beszéltek. Sokan letették a főesküt, hogy soha egy falatot se vennének a szájukba ilyesimből.

Mivel a bolt a vásártér közelében volt, a gyakori nyüzsgésben, mégis be-besurrant óvakodva egy-egy hajdan jobb napokat látott hölgy is, hogy fél kiló combot kérjen szeletben, vagy darált húst, egy kis pironkodással hozzátéve, hogy a macskájának viszi.

János komoly arccal mérte le a vevőnek akár a hatalmas nyelvet is, magába fojtva egy gúnyos vigyort, mert hát mekkora lehet az a macska, amelyik ennyi húst képes bezabálni...

Nos, magam is tanúsíthatom, hogy a jól fűszerezett ló-fasírt a legjobb ízlést is kielégíti, sőt panírozás előtt tejben megáztatva, akár rántott húsként is meg lehet etetni a ló-comb alaposan kiklopolt szeleteit a vendégekkel. A hatalmas nyelv fűszeres lében abálva fejedelmi lakoma, és vegyük hozzá, hogy rengeteget lehet belőle enni. A zsír? Az már rázósabb dolog, mert mindenből kiérzik a jellegzetes, édeskés íze. Viszont a krémes tésztáját a legjobb vajjal se lehet különkül elkészíteni, mint a

ló zsírával. Nem taglalom tovább a lóhús előnyeit és felhasználási módját. Az eddigiek is ékesen bizonyítják, hogy Windcent János üzlete felvirágzott. Minden elfogyott, amit csak kitett a pultra, vagy fellógatott sorban a kampókra. Ha mégis lett volna valami maradék mócsing, azt megvette Keresztes, az ebtenyésző, hogy összefőzze kásával a kutyái részére.

A nagy forgalom és a nehéz munka miatt, mindig volt a mesternek egy-két segédje, meg egy cselédje is, aki az üzletet takarította. Senki nem maradt meg nála sokáig. A legények a kevés bér és a goromba bánásmód miatt hagyták ott, a cselédek meg azért, mert a felmosás után egyéb szolgáltatásokat is követelt. Fiatal nő nem is vállalt nála munkát a híre miatt, de az idősebbje sem tartott ki sokáig. A lázadozó alkalmazottak miatt a mester gyakori látogató lett a munkaközvetítőnél. Itt fedezte fel magának Fehér Máriát.

Ki volt Fehér Mária?

Egy langyos tavaszi éjszakán pár napos csecsemőt rakott valaki az árvaház kapujába. Soha nem derült ki a származása. Nevet is az árvaház apácáitól kapott. Habfehér bőréről kapta a vezetéknévét, Mária, pedig azért lett, hogy az isten anyja vegye védelmébe. Gyermekkorában olyan egyszerűen zajlott, mintha valami védelem alatt állna. Szülői lemondó nyilatkozat híján nem akarta senki örökbe fogadni, de falura se adták ki nevelőszülőkhöz. Csendes egyhangúságban teltek az évei. A szép és szófogadó gyermek az apácák között amolyan házi kedvenc lett. Butuska volt, de a hat osztályt elvégezte, aztán háztartási ismeretekre fogták be. Mivel lassan, de kitartóan dolgozott, úgy gondolta az igazgatónő, hogy benn tarthatnák dolgozó nővérek. Úgy látszott, rá is áll az ajánlatra, de ahogy közeledett az idő, amikor nyilatkoznia kellett volna, egyszerre megmakacsolta magát. Semmi

okot nem tudott, vagy nem akart mondani, miért szeretne elmenni. Hiába kérdezték, csak lesütötte a szemét, összeszorította a száját, mintha nem is értené az egészet.

Hamarosan mégis lelepleződött Mária titka. Egy éjszakai ellenőrző séta alkalmával az ügyeletes nővér azon kapta, hogy a mosdóban olvas. Az elkobzott regény valami szerelmes limonádé volt. Ki tudja, ki csempészte be az intézménybe, de mint kiderült, a lányok között kézről kézre járt az olvasmány, ami mindegyikük szívét megdobogtatta, rózsaszín illúziókat keltve.

– Jobb is, ha Mária elmegy! – határozott az igazgatónő és azonnal kapcsolatba lépett a helyi munkaközvetítővel.

A lányt egymás után három helyre is felvették mindenesnek, de sehol nem maradt meg pár napnál tovább. Menekülésszerű felmondását minden esetben a munkaadó család valamelyik férfitagjának viselkedésével magyarázta.

Máter Ignácia faggatására, nagy pironkodás közben a részleteket is elárulta.

– A házigazda belecsípett a fenekembe... és ahányszor elment mellettem, a mellemet tapogatta...

...A fiatalúr annyira bámult, hogy egészen zavarba jöttem. Kezem, lábam úgy remegett, hogy majdnem elejtettem a poharakat. Az anyja pedig velem kiabált, hogy ne riszáljam magam a fia előtt.

...Az öreg méltóságos a szoknyám alá akart nyúlni és azt mondta, hogy közel a szobája az enyémhez. Hét végén szívesen megnézné, mit tudok...

Mindezt természetesen nem hitte el neki a máter, minthogy a leány alkalmazói tisztas keresztyény családok voltak.

A következő lehetőség Windczent János ajánlata volt, aki bennlakó cselédet keresett.

Mínthogy eddig sikertelen volt minden próbálkozás, hogy Máriának megfelelő munkát szerezzenek, az igazgatónő most már előre érdeklődött, ki az újabb jelentkező. A hírek nem voltak egyértelműen biztatóak. Ennyit tudott meg:

Windczent János jómódú hentes és mészáros, aki túl van már a hebehurgya ifjúságon. Fizeti az egyházi adót – ez eddig jó! Csakhogy agglegény. Nincs a házában senki fehércseléd, aki Máriára ügyelhetne. Ez mindenféle pletykát szülne, ami nem tenne jót az intézmény hírnevének. Hogyan adhatnának egy védtelen árvát, egy szende szüzet, egy egyedülálló férfi mellé cselédnek?

A cselédközvetítő főnöke hűségesen továbbította Windczent Jánosnak ezeket az aggályokat.

A mester, aki eddig nem sokat törődött az idő múlásával, most elgondolkodott. Nem annyira Mária dolga, mint inkább a maga élete foglalkoztatta. Alaposan megnézte magát a borotválkozó-tükrében. Megpróbált mosolyogva kellemes kinézetet adni a vörösképű, kopaszodó fejnek, ami szembenézett vele a tükörből. Bólintott.

Még jóvágású férfi vagyok. Ötvenéves létemre elveszem a versenyt bárki fiával. – A pamacsot a lavórba vágta és elővette a borotvát. – A lóbőr lenyúzása, a hatalmas combok cipelése egyetlen segédemnek se megy olyan könnyedén, mint nekem, de kié lesz ez az egész mészárszék és az üzlet, ha nincsen fiam, örökösöm, aki tovább vigye a céget, ha megöregszem? – Megvágta magát – *Hú, rosseb!* – Timsót keresett. – *Miért kell ennyit gürölnöm? Megdolgoztam a vagyonomért, és mégis, mire megyek vele?* – Felszisszent, mert a timsó csípte a sebet. – *Hát nekem mindig csak rongy kurvák járnak?* – Kicsit megnyugodva elrakta a borotválkozó szerszámaikat és ki mondta elhatározását: – *Meg fogok nőszülni!*

Vasárnap lévén felvette egyetlen sötét öltönyét és elment a korai misére, mert úgy érezte, hogy ezzel nagyobb hangsúlyt ad tervének. Eléggé idegenül érezte magát ebben a környezetben, de nem sokat fészkelődött, hanem végigvárta a teljes ceremóniát. Az időt is húzni akarta, ezért a templomból átment az Iparos-körbe, ahol az ivó vasárnap már reggel nyolctól nyitva volt.

Ha hivatalos ügyben készült valahova, engedélyt, vagy adót kellett intézni, mindig egy kis töménnyel erősítette magát, mert a legényeivel, meg a lovakkal keményen bánt, de az urak között bizonytalanul mozgott. Most meg apácák! Ez különleges helyzet, ezért gyors egymásutánban két felest, dobott be, amitől végre kellő bátorságot merített és határozott léptekkel elindult az Árvaház felé, hogy megkérje Mária kezét. Kitől is? *Majd elvállik!*

Egész úton a mondókáját forgatta, alakította magában, de a főnöknő elé kerülve, mégis nehezen birkózott meg a szavakkal. Mondandóját teletűzdelte ilyen fordulatokkal:

Nem vagyok a szavak embere... Nem olyan ember vagyok, aki... – de a lényegre csak nehezen tudott rákanyarodni, ezért az igazgatónő sietett segítségére, amikor már nagyon unta a hentes hosszás, értelmetlen deklamálását:

– Értem Windczent úr! Szóval nem cselédnek, hanem feleségnek szeretné elvinni Máriát. Mindenben egyetértünk és felkészítjük a lányt a világi életre.

A felkészítésnek nevezett beszélgetést Ignácia anyára bízta, aki közkedvelt volt az intézetben lakó lányok között. Népszerűségét apró-cseprő hibáinak köszönhette. Ebben a szomorú, rideg környezetben az árvák mindennek örültek, amin mosolyogni, vagy pláne nevetgélgni lehetett.

Ignácia anyja csúfneve máter Náci volt. Ebben a névben volt egy kis becézés, de bizony lekicsinylés is. Ügyetlenségeinek hírét suttogva adták tovább a lányok.

Máter Nácinak félre van csúszva a fityulája...

Figyeljétek: hátul kilátszik az alsós szoknyája.

Azt már egy kis sajnálattal nézték, mikor a bal és jobb cipőjét elcserélte és egész nap türelmesen sántikált, mivel nap közben nem mehetett a cellájába, rendbe hozni magát, a lányok előtt pedig szégyellte levenni a cipőit.

Ha a folyosón, vagy az udvaron, párban vonultak és szembe jött velük máter Náci, lelkesen köszöntötték az árvaház szokásai szerint: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!”

Egy alkalommal szinte magától adódott az ötlet, hogy ebből a kórusból nem tűnik ki, ha valaki azt mondja: *Dicsértessék a máter Náci!* Attól fogva mindig más lány feladata lett a máter dicsérete. Ezzel a játékkal sokáig elszórakoztak, és naponta izgalommal várták a találkozást.

Új lány került az árvaházba, Annuska. Már másnap rá osztották a köszöntést és bíztatták, hogy minél hangosabban kiáltson, hiszen úgyse hallatszik ki a csoport hangjából. Háta mögött azonban összebeszéltek, hogy csattanója is legyen a dolognak. Mikor máter Ignácia végre megjelent, megszólalt a kórus: „Dicsértessék a” – és itt mindenki elhallgatott, csak Annuska éles hangja visított tovább „a máter Náci!”

Máter Náci, vagyis Ignácia, mélyen elpirult, de nem haragudott meg. Talán még komolyan is vette a dicséretet. Beérte annyival, hogy: *Ejnye, kislányok!* A kislányok pedig hetekig emlegették az esetet.

Máter Ignáciának egyetlen bűne volt, amiről talán nem is tehetett. Nagyon falánk volt és állandó éhségét csak nehezen tudta csillapítani. Legszívesebben a konyha

ellenőrzését látta el, mert ott könnyen jutott kóstolás címén pár jó falathoz. Ha másképp nem ment, szerzett magának egy kis tartalékot.

Legutóbb éppen a konyha felől igyekezett az ebédlő felé, mikor az igazgatónő ráförmedt:

– Máter Ignácia! Milyen rózsafüzére van újabban magának?

A pironkodó máter zsebéből ugyanis a rózsafüzér mellett egy hosszú sor debreceni lógott ki, amit siettében rosszul rejtett el.

Ki tudja honnan tudták meg ezt is a lányok! Így volt, vagy ez is csak az árvaházban emlegetett legendák közé tartozott? Annyi biztos, hogy a pákosztos apáca akkoriban egy egész sor kellemetlen feladatot kapott büntetésként. Ezek közé tartozott, hogy beszéljen Máriával a házasság szentségéről és győzze meg annak előnyeiről, hogy végre megszabaduljon az árvaház a leánytól.

Máter Ignácia alázattal elfogadta a penitenciát, mivel mást nem is tehetett. Egy két napot gondolkodott, mit is mondjon Máriának, de egyre nehezebbnek látta a feladatot. A főnöknő sürgetésére mégis rászánta magát egy beszélgetésre és magához hívatta a leányt.

A kápolna melletti sekrestyében találkoztak. Ignácia anyja a kis helyiség egyetlen karosszékében helyezkedett el, Mária pedig egyik lábáról a másikra állt, és bizonytalanul sodorgatta a köténye szegélyét, mint anakidején a tanteremben, mielőtt megkapta az elégtelent.

– Tudod, hogy betöltötted azt a kort, ameddig az árvaházban tartózkodhatsz, de innen mi egyetlen növényt sem szoktunk kidobni védtelenül a világba, hogy elkallódjon a bűnök csábításai között. Azt szeretnénk, hogy továbbra is rendes, tisztességes életet élj, ahogyan azt páter Alfonztól hittanórán is tanultad. Hogyan is van a Tízparancsolat?

Mária engedelmesen elsorolta.

– Na, látod! Ennyi az egész, amit be kell tartanod odakinn a világban is. A Sátán azonban nem alszik! Különösen a hatodik parancsolat megszegésére biztatja az embereket, hogy... – az apáca kicsit akadozva folytatta – hogy a paráznaság bűnébe essenek. – Ignácia anya nagyot nyelt és el is vörösödött, de megkönnyebbült, hogy végre ezt is kimondta. Most már folyamatosan elő tudta adni az eltervezett szöveget:

– A Korinthusiakhoz írt első levélben olvashatjuk, hogy „a paráznaság miatt minden férfinak legyen saját felesége és minden asszonynak saját férje”. Érted?

A leány bizonytalanul bólintott, mire az apáca folytatta az okítást:

– A bűn ellen tehát odakinn a világi életben a házasság véd meg legjobban a paráznaság bűnétől. Jeremiás próféta erre biztat: „Házasodjatok, szülessenek fiaitok és leányaitok! Házasítsátok meg fiaitokat, és adjátok férjhez leányaitokat! Szüljenek azok fiúkat és lányokat, hogy szaporodjatok, és ne fogyjatok!”

Mária már alig hallotta az apáca recitálását. Figyelmét egy kis madár kötötte le. Mátér Ignácia mögött ugyanis egy ablak volt, amin át a kertbe lehetett kilátni. Akkor rezzent csak fel, mikor ezt hallotta:

– Sorold csak fel nekem a hét szentséget!

– Első a keresztség, második a bérmlás, harmadik az oltáriszentség, negyedik a bűnbánat szentsége, ötödik az utolsó kenet, hatodik az egyházi rend, hetedik a házasság.

– A házasság tehát szentség. Erről van szó! A házasság isten rendelése és megvéd a bűntől és így attól is, hogy a Pokolba kerülj. A házasság egy férfi és egy nő felbonthatatlan köteléke. Érted?

Mária alig láthatóan megrebbent, mert a madár át-
röppent egy másik ágra. Az apáca igennek értelmezte a
lány mozdulatát.

– Az is benne van a Bibliában, hogy „a férj teljesítse felesége iránti kötelességét, hasonlóképpen a feleség is a férje iránt. A feleség nem ura a maga testének, hanem a férje”. Ez azt jelenti, ha Windczent úr felesége leszel, mindenben engedelmeskedned kell neki! Akkor pedig életed végéig védett helyed lesz, fedél lesz a fejed felett és nem kell cselédként hányódnod a világban. Dolgos életed végén pedig a Mennysországba kerülsz. Gondold át alaposan mindazt, amit ma hallottál.

Odakinn a madár felröppent az ágról és eltűnt a lány szeme elől.

*Ennél rosszabb helyem nem lehet, mint itt. Leg-
alább megszabadulok ettől a sok papolástól.*

Máter Ignácia úgy érezte, teljesítette feladatát. Ennyi előkészítés elég lesz, hogy Fehér Máriából boldog feleség és kötelességtudó anya legyen. Kegyesen elbocsátotta a lányt, aztán jelentette az intézet igazgatónőjének, hogy legjobb tudása szerint teljesítette a rá bízott feladatot, mindent elmondott, amit tudnia kell egy nőnek, mielőtt férjhez megy.

Az árvaház felbolydult.

Már mindenki tudni vélte mindent. Máriának kérése van. Mária szerelmes.

Mária hamarosan megtudja, sőt megtapasztalja a nagy titkot, amiről csak suttogva szabad beszélni.

Alig hagyta el ugyanis Mária a sekrestyét, máris megrohanták a barátnői és mindazok, akiknek éppen szabadidejük volt. Egymás szavába vágva kérdezték, mi történt odabenn a sekrestyében.

- Mit mondott máter Náci?
- Nem volt zavarban?
- Nem pirult el, mikor a vőlegényedről beszélt?

Mária átérezte, hogy az érdeklődés középpontjába került és elkezdett mesélni.

Mivel fogalma se volt, miket hordott össze az apáca, arról mesélt, amit a regényekben olvasott. Beszéd közben már maga is hitt benne, hogy mindezt máter Nácitól hallotta. Szerelemről, boldog ölelésről mesélt. A lányok pedig áhítattal hallgatták.

Lám csak! Máter Náci az igazi, a nagyszerű, modern apáca! Vajon honnan tudja mindezt? Talán neki is volt szerelmese, mielőtt felvették a rendbe?

Lassan egész romantikus regény keletkezett Ignácia anyja előéletéről, amit aztán izgatottan, irulva-pirulva szóttek tovább.

Máter Náci legendája szájról-szájra szállt és még évtizedek múlva, a halála után is ott keringett az intézetben, amikor már régen kicserélődtek a növendékek. Mindenki esküdött rá, hogy volt egyszer egy Ignácia nevű apáca, akinek kolbászból volt a rózsafüzére és úgy, de úgy tudott szeretni...

2.

Mária félelemmel, de egyre türelmetlenebbül várta, hogy megismerje azokat az örömeket, melyekről az árvaház mosdójában éjszakánként a szerelmes regényekben olvasott. Windcent úr ugyan kicsit másképp nézett ki, mint álmai hőse, de hát, ha ő általa juthat a Paradicsomba, akkor őt is el tudta fogadni, és egyre szebb színben látta a jövőt.

Alig gondolt arra, mi történik majd az esküvő után. Maga a szertartás, a külsőségek, az apró részletek jártak a fejében, ezeket tervezgette.

Leginkább a menyasszonyi ruha foglalkoztatta. Szinte látta magát talpig fehérben, hosszú sleppel, mint ahogyan történelemkönyvek királynőit ábrázolják.

Elképzelte, hogy a fején mirtuszkoszorú lesz és könnyű habos csipkefátyol repdes utána. Vagy inkább tüll lehetne? Mindegy! Két pöttöm elsős vihetné utána, rózsaszín ruhás apróságok. A többiek pedig sorfalat fognak állni. Minden lány kezében fehér fonott kosárka, tele rózsaszírommal. Abból szóránának virágesőt a lába elé, ahogy nagy ünnepen szokás, a körmenet alkalmával.

Jaj, csodálatos lenne!

A vőlegény biztosan gyönyörű csokorral lepi meg... *Szegfű, rózsza vagy liliom? Esetleg orchidea?* Más fehér virág nem jutott eszébe.

Az igazgatónő hamar felvilágosította, hogy új, menyasszonyi ruháról ne is álmodjon. Az árvaháznak ilyen hívságokra nincs pénze. Akit egy szál pelenkában tettek a kapu elé, jószívúségből fogadtak be, annak nem lehetnek különleges igényei.

– Három éve bérálkoztál. Nem hiszem, hogy híztad a bérálási fehér ruhádat, ha mégis szűk lenne,

majd rád igazítjuk. A hosszát pedig le lehet engedni néhány centivel. Nagyon megfelel az esküvőre.

Máter Náci is hozzátette a magáét, mikor vigasztalásként így szólt:

– Nem a ruha teszi az embert!

Gyűrűről, virágról, meg a papnak járó pénzről a vőlegény szerencsére gondoskodott, így már nem volt akadálya az ünnepélyes szertartásnak.

Az esküvőt az árvaház kápolnájában tartották egyik vasárnap délután, hogy se az intézmény munkarendjét, se a hentesüzlet nyitva tartását ne zavarják meg vele.

Virágszőnyeget ugyan senki nem szórt Mária lába elé, de a kápolna vázáiban friss virág volt és minden gyertya égett. Mária szeme káprázott a ragyogás láttán.

Máter Ignácia a pár belépésekor nem a szentmisén megszokott futamokat játszotta a kis harmóniumon, hanem az alkalomnak megfelelően a Lohengrin nászindulóval próbálkozott. Szerencsére zenekritikus nem volt jelen a ceremónián.

Páter Alfonz összeadta a párt.

Az árvák búcsúzóul elénekelték az ismert kórusművet, melynek szövege így szólt:

„Ne vágyj el messzire,
Visszajössz még te ide.
Maradj velünk!”

Szart! Azt ugyan várhatjátok! – jutott eszébe Máriának, ami a meghatott és izgalmas percekben, igencsak a nagy elszántság bizonyossága volt.

A hentes gavallérosan kitett magáért: fiákert rendelt a zárda elé, hogy megadja a módját az eseménynek. Ahogy végighajtottak a városon Mária valóban úgy érezte magát, mintha az élet királynője lenne. Az utcán sétáló emberek utánuk fordultak, ő pedig büszkén kihúzta magát. Már nem a szegény intézeti lány az apácáknál, hanem Windczent János felesége. Mesterné.

A mellette ülő férfi testének közelsége határozottan izgalmas borzongással töltötte el. Mária szinte sajnálta, hogy a kocsis olyan gyorsan hajt és nem tart örökké ez a gyönyörűség.

Így is alkonyodott mire hazaértek.

Lakodalmat nem tartottak, de a vágóhid előtti udvaron égett a tűz és a henteslegények gulyást főztek egy nagy kondérban, kivételesen nem lóhúsból, hanem marhából, amit a gazda biztosított. Bor is volt bőven. Bemelegítésként egy pálinkásüveg járt körben.

Mária izgalmában se enni, se inni nem tudott, de a hentes kettőjük helyett is fogyasztott mindenből.

Éjfélre járt az idő, mikor az ittas legények szedelődzködni kezdtek, mondván, hogy másnap is van nap, még hozzá munkanap. Tudták, hogy esküvő ide vagy oda, a szokott időben kezdenek dolgozni.

Nem tartóztatták őket.

Maga a mester, addigra már alig tudott felállni és csak Mária támogatásával volt képes bemenni a házba. Odabenn lerogyott egy székre:

– Segíts má! Szorosak ezek a gomblyukak az új ingemen – motyogta és Mária vetköztetni kezdte a szinte magatehetetlen férjet. Percek alatt feltárult a fiatalasszony előtt a teljes látvány, a bozontos mell, a hájas pocak, hogy a többiről ne is beszéljünk.

Valahogy csak ágyba kerültek. Mária irtózva nézett a részeg férfire, de erőt vett magán.

Felrémllett neki az egyik jelenet, amit abban a bizonyos regényben olvasott és megsimogatta a férfi arcát, mintha ő lenne a párjára találó, mindent megbocsátó, szerelmes leány, de a férfi csak az maradt, aki volt, és csak ennyit tudott motyogni:

– Haggyá má! Majd reggel, hugy-gózzel – azzal megfordult és már csak a horkolása hallatszott.

Mária hajnalig ébren volt, és szinte moccanni sem mert, nehogy felébressze a férjét. Mire végre elaludt volna, megszólalt a vekker.

A hentes kinyitotta a szemét, fordultában egy jókorát szellentett, aztán az asszony felé tapogatott.

– Na, gyere! Hadd lássam, megkóstoltak-e már? Tán a páter Alfonz, aki bejárt hozzátok?

Mária fel se fogta, mit beszél, az ágy sarkába húzódott, de a férfi magához rántotta és hirtelen teljes súlyával ránehezedett. Tömény, másnapos bor és fokhagymabűz áradt belőle.

– Rakd szét a lábad, te liba!

A lány felsikoltott, aztán csak nyöszörgött.

Jaj, hát ez lenne az?

Azt hitte soha nem lesz vége, pedig alig három percig tartott az egész. A férfi hördült egyet és már el is fordult tőle.

Mária csendben sírdogált. Nem a fájdalom, hanem a csalódás keserítette el.

– Ne szípoj! Alhatsz még egy keveset, de nekem mennem kell, mert hozza a paraszt azt a rohadt lovat – azzal kikászálódott az ágyból. – Kilenc körül bejövök reggelizni, akkor frissiben süss meg nekem hat tojást. Mindent megtalálsz a spájzban.

Mária nyakig betakaródzott, de nem tudott elaludni. Mocskosnak érezte magát, az ágyat, az egész világot... Úgy érezte becsapták, meggyalázták. Menekülni kellene, de innen nincs kiút, nincs menekvés.

A mesebeli királylány érezhette így magát a sárkány barlangjában, de Máriának reménye sem volt, hogy érte jön a királyfi, vagy legalább egy szegény pásztorleány és kiszabadítja.

Sokáig sírdogált. Aztán eszébe jutott a rántotta és hogy ez a vadállat, akinek a felesége lett, ordítani fog, talán meg is veri, ha nem lesz készen a reggeli, mire viszszajön.

Felkelt, hogy körülnézzon új otthonában.

Nem talált fürdőszobát, csak egy lavórt a konyhában. Vizet melegített és gyorsan megmosdott, aztán kihozta a foltos lepedőt és azt is úgy áztatta, dörzsölte, mintha azzal az egész hajnali történetet eltüntethetné az életéből.

Zajt hallott az udvar felől.

A konyha ablakából éppen oda látott. Félrehúzta a babos függönyt és kilesett, hogy megtudja, mi történik.

Középen egy sovány ló állott...

Szelíd és mit sem sejtő, akárcsak én voltam...

Nem tudta levenni a szemét a látványról.

Szegény, öreg ló...

A gazdája már nem volt mellette. Elment, talán nem akarta végignézni, mi történik az állattal, amely valamikor türelmes társa volt minden munkában.

Csikó korában a ház kedvence volt? Csengő volt a nyakában és gyerekek ugrálták körül.

Hirtelen felgyorsultak az események.

Windczent megmarkolta a kötőféket.

Bekötötték a ló szemét. Türelmesem tűrte, hiszen eddig mindig megbízhatott az emberekben.

Akkor az egyik legény megállt vele szemben. Súlyos tagló volt a kezében. Felemelte és teljes erejéből a ló homlokára sújtott.

Mária felsikoltott.

Az állat hang nélkül összecsuklott.

Kés villant – az asszony szeme elé kapta a két tenyerét, és elugrott az ablaktól. Berohant a szobába és a párnák közé fúrta a fejét. Zokogott, zokogott, mintha őt magát akarták volna megölni, megnyúzni, feldarabolni.

Azt már nem látta, mikor a hentes elvágta a földön tehetetlenül fekvő ló nyakát.

Mária soha többé nem mert kinézni azon a konyhaablakon.

3.

Az első hetekben alig lépett ki a lakásból. Olyan érzése volt, hogy mindenki őt nézi, még a henteslegények is az udvaron. Nézték is, de nem azért, amiért az asszony hitte. Bámulták, mert szép volt, irigyelték a főnököket, hogy ilyen csinos asszony jutott neki. Máriát zavarta ez a bámészkodás, mert úgy érezte, hogy mindenki azt vizslatja rajta, mit csinál vele a hentes éjszakánként. Honnan is tudta volna, hogy ilyesmi ezeknek a legényeknek nem valami különlegesség, hiszen nem volt előttük titok, hogy a főnökük eddig is minden elérhető nőszemélyt megkefélt.

Mária ellátta a háztartást, takarította az üzletet, mosta a véres kötényeket, köpenyeket, este pedig, amikor végre fáradtan ágyba került, megpróbált valami másra, valami szépre gondolni, mikor a hentes a lába közé furazkodott. Meg is kapta érte a magáét.

– Te csak fekszel itt, mint egy tuskó!– ezzel magyarázta azt is, hogy Mária hónapok múltával sem lett terhes.

Mikor vagy egy év elteltével mégis bekövetkezett a várva-várt esemény, a férfi szinte haditáncot járt, mintegy saját férfiasságát ünnepeelve. Nem sajnálta a pálinkát, hogy a legényei is vele örüljenek. Újra cselédet fogadott, hogy várandós feleségét a nehezebb munkától – meg mindattól, amitől kezdettől fogva viszolygott – megkímélje. A lakást is átalakíttatta kissé. Fürdőszobát csináltatott az asszony kedvére, még bidé is volt benne, – Bécsből hozatta – de a modora nem változott.

Mikor eljött az idő, maga szaladt a bábaért. Aztán a hálószoa ajtaja előtt izgulta végig a kihallatszó sikolyokat, ott tipródott, hogy mielőbb értesüljön az eredményről.

Nagy csalódás volt számára, mikor megtudta, hogy Mária leánygyermeket szült. Jóformán rá se nézett az újszülöttre, aki az Ibolya nevet kapta.

Nem is sejtették, hogy milyen találó lesz ez a név. Az a mondás járta: „Légy szerény, mint az ibolya.” A kislány valóban, már csecsemő korában is olyan csendes volt, mintha pusztá létével is bocsánatot akart volna kérni környezetétől, hogy a világon van, hogy nem teljesítette be apja elvárását, hiszen lánynak született.

Az asszony jóformán alig heverte ki a szülést, a férfi újra kezdte a próbálkozását, hogy fiú örököszt biztosítson magának. Mária mindenbe beletörődött, bár gyakran eszébe jutott, igazat mondott-e máter Ignácia, hogy valahol a Bibliában is meg van írva, hogy nem az asszony ura a testének, hanem a férje – vagy valami ilyesmi. Ő mindenesetre jó feleség akart lenni, még ha neheze is esett. A gyermekáldás pedig nem maradt el.

Ibolyka alig volt másfél éves, mikor a húga, Rózsa egy nagyon nehéz terhesség után megszületett.

Az utolsó heteket Mária kórházban töltötte, ami döntően befolyásolta további sorsát. Esténként a tizenhatágyas, nagy, közös teremben fekvő asszonyok beszélgetéseit hallgatva sok minden megvilágosodott előtte, amiről eddig fogalma sem volt. Szülés, műtét vagy abortusz előtt álló nők vegyesen voltak a kórteremben. Viccek, tréfák oldották a nyomasztó hangulatot, de esténként komoly, bizalmas vallomások is elhangzottak arról, ki hogyan előzi meg a nem kívánt terhességet, vagy ha mégis bekövetkezett, hogyan szabadulhat meg tőle.

A nők többsége a férjét becsmérelte, ami Máriát kicsit megnyugtatta, mert lám, sok más asszonynak se jobb, mint neki.

Volt, aki a szeretőjéről mesélt, talán kicsit szépítve a valóságot. Ezek a történetek, nagyon hasonlítottak

azokra a szerelmes regényekre, amiket kislányként az árvaházban, titokban olvasott.

A szülés ezeket az új tapasztalatokat egyelőre háttérbe szorította, de valahol mélyen mégis minden szó beágyazódott Mária lelkébe. Szabadabbnak érezte magát a többi nőtől felszedett új tudás birtokában.

A második kislány már nem okozott akkora csalódást az apának, mint amit Ibolyka születésekor átélt, mert lélekben már előre fel volt készülve arra az eshetőségre, hogy nem biztos, hogy fia lesz. Mondogatta is, hogy mindegy, csak egészséges legyen az újszülött. Mikor pedig meglátta a kislány göndör vörös haját, amilyen magának is lehetett, míg meg nem kopaszodott, teljesen elbűvölte a csecsemő, mert szinte önmagát látta benne. Esténként, mikor befejezte a munkáját, odaült a bölcső mellé és cuppogott, prüttyögött a csecsemőnek, alig várva, hogy valami elégedett mosolyfélét váltson ki a piciből.

Egy biztos: senki olyan könnyen nem tudta megnyugtatni, elaltatni Rózsikát, mint az apja, amivel a hentes odakinn a legényeknek, az üzletben a vevőknek, az Iparos körben az ismerősöknek, vagyis fűnek-fának eldicsekedett.

Ahogy növekedtek, egyre jobban kiütközött a két kislány közti különbség. Ibolya feltűnő szépségnek ígérkezett, sápadt, fehér bőrű, sötét hajú volt, mint az anyja, de nagy, gesztenyeszínű szemeit félénken lesütötte. Tele volt gátlással. Nemcsak az apjától félt, hanem az egész világtól. Rózi nem volt szép csecsemő és később sem ért fel a nővérével, de élénk talpraesettsége mégis mindig felkeltette mindenki figyelmét. Nem hiába vártak helyette fiút a szülei. Fára mászott, focizott és játszótársai is a

környékbeli fiúkból kerültek ki. A hentes mindent ráhagyott, így az anyja se tudott semmit tenni, hogy kissé megzabolázza.

Mária lelkiismeretesen gondozta a lányokat, de különösebb érzelmi kötődést nem érzett – talán az apjuk miatt, akitől továbbra is viszolygott.

Más munkája nem is nagyon volt, mint a kicsik nevelése, mert a hentes akkoriban már állandó mindenest cselédet tartott a házimunkára és a véres, koszos ruhákat is mosónőre bízta. Hozzátehetjük, hogy ezek a nők más szempontból is jobban megfelelték az igényeinek, mint a felesége, akinél egyre ritkábban próbálkozott. Az ilyen alkalmak is a *buta liba*, *hülye tyúk*, vagy más hasonló véleménynel végződtek.

Máriának egyre több ideje maradt, legfeljebb néha az üzletben kellett beülnie a kasszába, ha a pénztárosnak szabadnapja volt. Ha nem jött vevő, ott üldögélve akár álmodozhatott is: Mi lenne, mi volna, mi lehetne? Különösen az új kiszolgáló, Makk Márton kötötte le figyelmét, aki nem csak a bárdot, meg a szeletelő kést forgatta ügyesen, hanem a nyelve is jól pörgött. Néha megereszett egy-egy bókot Mária felé és mikor záráskor a redőny lehúzása közben közel kerültek egymáshoz, azt suttogta:

– Lennék én magáért három évig igásló – ezzel igencsak megdobogtatta az asszony szívét.

Egyik délután elárulta Máriának, hogy hamarosan fel fog mondani.

– Miért megy el tőlünk? – ijedezett az asszony.

– Mert ha itt maradok, előbb-utóbb véretem veszi a főnök, az már bizonyos...

– Jaj, hogy mondhat ilyent! Ugyan miért tenne ilyet az uram? – nyitotta rá csodálkozva a szemét Mária, bár azonnal megértette, mire céloz a legény.

– Miért, miért... mert nem tudok én maga mellett élni, ha másnak az asszonya.

– Jaj, hova menne innen?

– Messzire! Szegeden lenne egy megfelelő állás. Már jelentkeztem is. Most várom a választ.

– Ha én kérem... Ha szépen megkérem, akkor se maradna? – évdőtt az asszony.

– Nem lehet. Nem lenne annak jó vége. Hanem, ha velem jönne, együtt boldogok lehetnénk – tette hozzá szinte tréfálkozva.

– Na, szép kis boldogság lenne abból! Utánunk jönne a férjem és mindkettőnket agyonverne.

– Soha nem találna ránk – szögezte le Márton, de bejött egy vevő és meg kellett szakítani a diskurzust, hogy kimérjen egy kiló ló-máját.

Makk Márton kitöltötte a felmondási időt, aztán elutazott Szegedre, ahol már várta az új állás.

Ahogy múltak a napok Mária egyre zaklatottabb lett. Türelmetlen volt az alkalmazottakkal, a vevőkkel, de még a lányaival is. Nemcsak Rózsika pimaszkodásai, hanem Ibolyka alamusziséga is ingerelte, és gyakran elcsattant egy-egy hirtelen pofon valami apróság miatt. Ibolyka ijedten túrt és megpróbált alkalmazkodni, hogy ne ingerelje az anyját, de Rózsi az apjához ment panaszkodni, aki a lánya pártjára állt:

– Ha még egyszer hozzá mersz nyúlni a lányomhoz, ellátom a bajodat!

Ez a fenyegetés csak pár napig hatott, mert mindig történt valami, ami felbőszítette az asszonyt.

– Iboly, teríts! Ebédelünk, a hentes lehet, hogy késik. Nem várunk rá. Hol van Rózsi?

– Nem tudom, talán a padláson.

– A padláson?

– Igen, ott szokott játszani.

– Megint csupa kosz lesz a ruhája! – húzta össze a szemöldökét az anya és mérgesen kiment az udvarra.

– Rózsi, Rózsi! Ebéd... – erre az éles hangra megjelent a lány feje a padlásajtóban, és már jött is lefelé a lépcsőn. Nyomában Gyuri, az új inasfiú igyekezett.

Ahogy leértek, az asszony először Gyurit vágta kupán, csak úgy röptében, de a fiú elfutott.

– Meglásd, holnap kidob a mester, ha munka helyett a padláson bujkálsz – kiáltott utána.

A fiú futtában félig hátra fordult.

– Rózsika hívott, hogy menjünk fel játszani.

Mária már nem figyelt rá, Rózsit taszigálta befelé a lakásba:

– Mit csináltatok a padláson?

– Játszottunk, csak játszottunk.

– Mit lehet játszani abban a porban?

– Doktorost, hogy én vagyok a beteg, Gyurka pedig a doktor. Csak megvizsgált...

– Majd adok én neked vizsgálatot. Talán még le is vetkőztél? – és belemarkolt a lány hajába, hogy maga felé fordítsa, és a szemébe nézzon.

– Nem! Nem! Csak a bugyimat húztam le!

– Szent isten! Kidobatom azt a kölyköt.

– Ne! Nem tehet róla – könyörgött Rózsi –, én akartam.

– Megmondom apádnak, hogy zavarja el!

Lány szeme résnyire szűkült:

– Akkor én is megmondom, hogy ha apa nincs itthon, akkor úgy hívod, hogy „a hentes”! – Mária pofonvágta, de ettől Rózsi még jobban tűzbe jött: – És azt is megmondom, hogy láttam, amikor a raktárban a segéd megcsókolt... Igen, a Makk Márton...

– Te szemét! Te kis szemét!

– Hülye tyúk! Hülye tyúk – visított a lány.

Ettől a pimaszságtól úgy elöntötte Máriát a méreg, hogy már se látott, se hallott, csak csépelte Rózsit.

Ekkor lépett be az apa. Kiragadta imádott lányát a feldühödött asszony kezéből, és hogy megvédje, maga mögé penderítette. Nem kérdezett semmit, hanem neki-esett a feleségének, és ütötte ahol csak érte.

– Megmondtam, hogy ne merd bántani! Egy szál ingben jöttél ide! Mindent megkaptál, ami csak eszedbe jutott, semmi nem volt elég. Fotelt, meg bidét vettem neked kedvedre, cselédet tartunk, hogy semmi dolgod ne legyen, csak a lányokkal kelljen törődnöd. Te meg vered őket! Tűnj a szemem elől, mert még agyonütlek!

Mikor Mária végre ki tudott támolyni a szobából, a hentes is lecsillapodott. Ölbe kapta és úgy csókolgatta Rózsikát. Meg se kérdezte, mivel váltotta ki anyja haragját. Aztán észbe kapott, hogy mennie kell, mert a letaglózott lovat meg kell nyúzni, fel kell dolgozni.

A két kislány rémülten bújt össze a konyhában. Félték, hogy ha újra kezdődik az egész, akkor az anyjuk rajtuk tölti ki a mérget és nem lesz, aki megvédje őket, de Mária rájuk se nézett. Teljesen betöltötte saját sérelme és felháborodása.

Berohant a hálósobába és magára zárta az ajtót.

Nem sokat töprengett. Bedobálta a holmiját egy bőröndbe és taxit hívott. Indultában, még visszalépett és a falinaptárra írt egy üzenetet:

Csináld, amit akarsz! Engem senki fia ne merjen verni! Pestre megyek. Ne keress, mert én soha többet nem teszem be a lábam a házádba.

Kicsit gondolkodott, aztán, mintegy kegyelem-döfésnek szánva, a végére körmölte:

Cseszd meg a bidét!

Windczent mestertől el se köszönt. A lányaira se gondolt. Bevágta magát az éppen megérkező taxiba.

– A vasútállomásra! Gyorsan!

Még éppen elérte a szegedi gyorsot.

4.

– Hol van anyátok?

A lányok egymásra néztek, de nem szóltak semmit, János kiment a konyhába, mert éhes volt, de az aszszonyt nem találta. Az asztalon még mindig ott árválkodott az ebéd kihűlt maradéka, amiből a lányok délután már lakmároztak, mikor elmúlt a családi vihar.

A hálóban viszont felfedezte Mária üzenetét, amittől olyan dühbe gurult, hogy nemcsak azt az egy lapot, hanem az egész naptárt miszlikbe aprította és még a darabkákat is elégette első felháborodásában.

– Hol van anyu? – érdeklődött Iboly.

Rózsi nem kérdezett semmit, mert tudta, hogy ő indította el az eseményeket és már bántotta kicsit a lelkiismeret.

A hentes nem tudta mihez kezdjen. Kis tétovázás után azt mondta, amit a felesége üzenetében olvasott.

– Elutazott Pestre – de úgy érezte, hogy ez kevés, ezért kiegészítette – pihenni ment. Szanatóriumban lesz egy ideig. – Jónak találta az ötletet és máris elhatározta, hogy mindenkinek ezt fogja mondani, akkor nem kell kiteregetni a szennyest.

A vágóhíd, a hentesüzlet tovább működött, Windezent János napjait az üzlet kitöltötte. Néha eszébe jutott, hogy valamit kéne tenni, valamit intézni kellene a szökött asszony ügyében, de addig halogatta, hogy már értelmét se látta. Hova is fordulhatna? Rendőrséghez, bírósághoz? Aztán megkérdeznék, mért nem azonnal szólt! Mért most jön két hónap múlva? A levél sincs meg. Bolond fejvel elégette... így, csak maradt minden, ahogy volt és a remény is halványodott, hogy Mária egyszer mégis visszajön. Nagy nehezen kialakult egy új rend, kinek mi a dolga és tulajdonképpen már nem is hiányzott

az asszony, a lányok is egyre ritkábban emlegették. Ha Windczent mesternek borús napja volt és eszébe jutott félreecsúszott házassága, elővett egy üveg bort és megpróbálta abba fojtani a gondolatait. A jövő, a lányok további sorsa nem foglalkoztatta. Iboly butácska volt, Rózszi meg fegyelmezetlen, tanulni se szeretett. Mindketten egyszerre evickéltek át a kötelező hat osztályon, mert Ibolyának osztályismétlése is volt. Valamit kezdeni kellett volna velük, de a jövő alig foglalkoztatta az apjukat, a lányokat még úgy sem...

Ibolyé lett a háztartás, de inkább a cseléd dirigált neki, mit csináljon, mert semmi adottsága nem volt az irányításhoz. Rózszi? Apja szemében még most is ő volt a pici, akiről gondoskodni kell. Ibolyra bízta, hogy segítsen neki, öltözni, mosdani. Persze, hogy nem hagyta magát! Így az apa maga vette át ezt a feladatot és egyre nagyobb örömét lelte benne. Ha Rózszi tiltakozott, könnyen elhárította:

– Elöttem ne szégyenlősködj. Az apád vagyok, már pólyás korodban is láttam mindenedet! Lám csak, most meg már pelyhedzel!

Nem gondolt bele, hova vezet az a furcsa, szinte ellenállhatatlan vonzódás, ami Rózszihoz hajtja.

Egyik este, kicsit már becsípett, mikor a pucér lányt az ölébe kapta.

– Majd én megtanítlak, hogy ne olyan fatuskó legyen belőled, mint az anyád volt. Apád vagyok, jogom van hozzá...

– Apa ne... Jaj ne... – de az apja a szájára tapasztotta hatalmas tenyerét. Már nem volt ura magának...

Aztán kijózanodva csitította a lányt:

– Ne mondd el senkinek! Ez a mi titkunk. Kettőnké! Szeretlek, nagyon szeretlek. Meglátod, hogy megéde-

sítem fiatalságodat. Ezután minden kívánságodat teljesítem. Itt a tied lesz minden, minden, amiért dolgoztam egész életemben...

A hentes nem érzett lelkifurdalást. *Az én lányom, az én művem! Nem tudnám elviselni, hogy más nyúljon hozzá.* Rózsika is viszonylag hamar napirendre tért a történetek fölött.

A két lány teljesen betöltötte az anyja helyét. Ibolya dolga lett a házimunka, Rózsié az apja vágyainak kielégítése. Az első rémület elmúltával hozzászokott a helyzethez és már nem is bánta, mert az apja kárpótolta, úgy tartotta, mint egy királykisasszonyt. Mindent megkapott, amit csak ki tudott találni. Kicsit kitellett, megmellestedt, majd kicsattant az egészségtől. Windcent mester pedig szinte megfiatalodott a két lánya között.

Aztán egyszer csak beütött a baj, amire nem is számítottak. Rózsi döbbenet fordult az apjához, hogy valami mocorgást érez a hasában. Csak nem? Akkor már féldióben lehetett. Nem volt mit tenni.

Rózsika még fel se fogta mit jelent az, hogy egyre gömbölyödik, de az apja kétségbe esett. Mi lesz, ha valaki rájön a titokra? Még börtönbe is csukhatják, oda lesz a jól menő üzlet, a mészárszék, az egész kis birodalom, amit évek munkájával építgetett.

A lakásból se engedte ki a lányát, nehogy meglássa valaki, mennyire változik a formája és egyre kétségbeesettebben méregette, mit csinálhatna vele. Álmában a tagló is felrémlt előtte. A lovak milyen könnyen elpusztulnak... De nem! Rózsit soha nem tudná bántani.

A kislány megérezte az apja méricskélő pillantásait és egyre jobban félt. Már tudta, hogy terhes és azt is, hogy itt valami rettenetes dolog van készülöben.

Egyik este félelmében Ibolyához fordult. Elmondta, mitől tart, de ketten együtt is tanácstalanok voltak.

– Meg kellene keresni anyát! Ő biztosan tudna valami tanácsot adni – ez volt a legokosabb, amit Ibolya ki tudott találni. – Pesten van valami szanatóriumban.

– Igen, igen! Ez jó lesz.

– Nem lehet ott olyan sok szanatórium, egy nap alatt végigjárhatjuk és megtaláljuk.

– Még ma este el kellene indulni, mielőtt apa kárt tesz bennem. Annyira félek!

– Milyen messze lehet az a Pest?

– Nem tudom, de anya is eljutott oda.

– Mi fiatalok vagyunk, reggelre talán oda is érünk – biztatta Ibolya, akinek a földrajz éppen olyan gyenge oldala volt, mint a húgának.

Alig várták, hogy az apjuk elaludjon. Pár fehérneműt csomagoltak csak be, meg a konyhában, a pöttyös bögrében lévő háztartási pénzt rakták zsebre, aztán csendben kilopakodtak a házból.

Keletnek indultak, amerre a város végét sejtették. Hamar kiértek egy széles országútra. Egy darabig azon mentek, de sok autó járt még, féltek, hogy valaki ismerős meglátja őket, vagy akár egy ismeretlennek feltűnik, hova tartanak éjszaka, ezért letértek oldalt az utat szegélyező mezőre, és inkább a fák, bokrok takarásában haladtak tovább. Egy idő után már nem látták a járművek fényét, csak a hold világította meg a tájat, majd azt is eltakarták a felhők. Cseperészni kezdett az eső.

– Ernyőt is hozhattunk volna, vagy legalább sapkát, sálát.

– Mindegy. Most már nem fordulhatunk vissza.

– Még jó hogy nem zuhog. Ezt ki lehet bírni! – Úgy suttoztak, mintha attól kellene tartani, hogy meghallja valaki, de egy lélek se volt a közelben, még kutyaugatás se hallatszott, csak az éjszaka apró neszezései riogatták őket.

Elállt az eső. Feléledtek a tücskök és hangos ciripeléssel köszöntötték az időjárás jobbra fordulását.

– Nézd csak! Mi világít a fű között?

– Szentjánosbogarak.

– Ez biztosan jó jel! Ezek az apró fények talán azt jelzik, hogy helyes úton járunk.– Bizakodva összenevettek.

Már jó ideje gyalogoltak a nedves réten, néha kukoricáson vágtak át, aztán egy szántás hepehupás barázdaín botladoztak. Rózsi el is esett. Kicsit kényszeredetten állt fel.

– Mikor érünk már oda? Fáradt vagyok.

– Pihenhetünk kicsit.

– A hasam is csikar.

– Guggolj le, itt senki se lát meg.

– Nagyon görcsöl!

– Talán hasmenésed lesz. Na, igyekezz. Megkönnyebbülsz, aztán megyünk tovább – biztatta Ibolya a hűgát, de hiába, mert egyre rosszabbul volt. Tehetetlenül állt mellette és csitította, mert félt, hogy valaki meghallja a jajgatását.

Rózsi összeszorított foggal próbálta magába fojtani fájdalmát, de hiába. Összefolyt az idő és a sötétség... Aztán egy nagy görcsöt érzett, azt hitte mindjárt elájul, vagy talán bele is hal. Egy velőtrázó sikollyal megadta magát, de nem jött több görcs, és végre megkönnyebbült.

– Rengeteg időt vesztegettünk el miattad – korholta Ibolya – na, jobb végre?

– Igen. Úgy érzem, sok mindentől megszabadultam. Nem is tudom mi ez, de nagyon elfáradtam... Teljesen kikészültem...

A felhők oszladoztak és a hold fényében megkövülten néztek szembe azzal a szempárral, ami az előttük fekvő vérmocskos valamiből rájuk pislogott. Mikor pedig

meghallották a halk, szinte vinnyogó hangot, mindkettőjüket elöntötte a borzalom és egymás kezébe kapaszkodva rohanni kezdtek.

– Mi ez? Jaj, mi ez?

– Semmi közünk hozzá!

– El innen! El innen!

– Majd a kutyák, vagy a madarak eltakarítják.

A rémület Rózsának is új erőt adott, de ez nem tartott sokáig.

Egy vizesárokhoz értek. Meg kellett állni. Ibooly végignézett a hűgán.

– Szent isten! Csupa vér a lábad szára! Ha így meglát egy csendőr, rögtön bevisznek! Mind a ketten börtönbe kerülünk, mert ott hagytuk... Ott hagytuk azt... azt... – ki se merte mondani, hogy mit.

Elővett a szatyorból egy inget, bemártotta a vízbe és letisztogatta Rózsit.

– Gyerünk tovább!

Már alig vonszolták magukat, mikor a távolban fényeket láttak meg.

– Még egy kicsit tarts ki! Ez már Budapest lehet.

– Hát mégis sikerült! Sikerült! – és megkönnyebbülve, szinte boldogan borultak egymás nyakába.

Kicsit lekuporodtak, hogy megpihenjenek, aztán megnyugodva, most már lépésben tették meg a hátra lévő utat a városig. Messzebb volt, mint a fényekből gondolták. Hajnalodott mire odaértek.

Kiderült, hogy egy vasút állomása volt a fények forrása.

Rózsi felnézett az állomás táblájára. Majdnem összeesett a csalódás hatására.

Ott voltak, ahonnan elindultak, csak éppen a város nyugati szélén, ahol eddig még soha nem jártak.

– Valahol eltértünk a helyes iránytól... Eltévedtünk, amikor „az” volt... – Rózsi sem volt képes megnevezni a történeteket – tudod? Amikor futottunk.

– Talán körben jártunk, úgy kerültünk ide vissza a városba.

– Most mi lesz velünk? – sírta el magát Rózsi.

– Nincs visszaút! Nem tudjuk megmagyarázni apának, hogy mi történt, mit akartunk.

Rózsi az öklével törölgette könnymaszatos arcát.

– Találj ki valamit! Ibolykám, találj ki valamit!

– Ne bőgj! Semmi baj! – vigasztalta a nővére. – Gondolj arra, hogy meg kell keresni anyát! Ezért indultunk el. Szedd össze magad! Most szépen, nyugodtan bemegyünk az épületbe. Itt senki nem ismer minket. Utazni akarunk, mint bárki. Ha kérdezik, rokonokhoz megyünk, de nem hiszem, hogy bárkit érdekelne, hova tartunk. Van pénzünk. Vonattal fogunk Budapestre menni. Na? Mit szólsz hozzá?

Rózsi csak szóltalanul bólogatott.

Bementek az épületbe.

A mosdóban – ahogy bírták – rendbe szedték magukat. Rózsi magára vette az összes fehérneműt, amit magukkal hoztak, hogy ne vérezze újra össze mindenét.

– Most megveszem a jegyeket. Te addig pihenj egy kicsit – mondta Ibolya határozottan. És otthagya a hűgát a váróteremben.

A pénztáros türelmetlenül nézte, ahogy a lány a zsebéből apránként előhalászta a maréknyi aprópénzt.

– Ez nem elég két jegyre.

– Olyan drága?

– Budapest 200-km-re van innen

– Akkor csak egy jegyet kérek – döntött kis tétovázás után Ibolya. – Az is elég lesz...

– Jaj, istenem! Nem akarok hazamenni. Velem mi lesz most? – siráncozott ijedten Rózsi, mikor megtudta, hogy nem volt elég a pénz.

– Szamár! Te fogsz Pestre utazni. Majd én tartom otthon a frontot. Mi történhet? Apa esetleg megpofoz, mert nem beszéltük meg vele, mit akarunk tenni. Annál rosszabb nem történhet. Ki fogom bírni.

Mire fel kellett szállni a vonatra, Rózsi már alig állt a lábán a kimerültségtől.

– Pestig alhatsz – búcsúzott tőle a nővére – ügyes légy! Ha megtaláltad anyát, írd! – biztatta. Már újra tele volt reménnyel.

Aztán elindult a vonat, Ibolya pedig ott maradt a peronon, és ahogy kigördült a szerelvény, szinte azonnal elszállt belőle mindaz a bátorság, tartás, amit eddig érzett. Fogalma se volt, hogy mihez kezdjen. Leült egy padra gondolkodni, de azon nyomban elaludt.

5.

– Kislány, mit csinál itt? – kérdezte egy öblös férfihang. Ibolya felrezzent és rémülten látta, hogy egy rendőr áll mellette. – Utazik?

– Nem. Várok valakit... – megpróbált természetesen mosolyogni. – Az anyukámat várom Pestről.

– Ejnye! Túl korán jött. A legközelebbi pesti vonat csak délután ér be.

– Nem tudtam.

– Ott a kifüggesztett menetrend az ajtó mellett. Látja? Azon meg lehet nézni. Minden vonat érkezési idejét ellenőrizheti. Ha nem lakik messze, jobb, ha most hazamegy. Még csak tíz óra van.

– Köszönöm szépen. Akkor én megyek is – azzal felállt és elindult kifelé, hogy minél előbb eltűnjön a rendőr fürkésző tekintete elől.

Még össze tudott kaparni a zsebében egy kevés aprót, hát felszállt az első villamosra, ami a keleti városrész felé tartott. Alig helyezkedett el az ülésen, ismét mély álomba zuhant.

– Ébresztő! Ez a végállomás. – Rázta meg a vállát a vezető – itt mindenkinek le kell szállni!

Ijedten eszmélt fel. Tényleg! Ott voltak a vásártérnél, a lómészárszék közelében.

Csak az öreg cselédet találta otthon.

– Apám?

– Hajnalban kelt és kiment falura, valami lóra alkudni. Hát te merre jártál?

Nem volt értelme a köntörfalazásnak, hiszen előbb-utóbb úgyis színt kell vallani, ha a hentes hazajön, keresni fogja Rózsit.

– A húgomat kísértem ki a vonathoz.
– Hova utazott?
– Anyánkhoz Pestre.
– Jobb is. Mert ha itthon szül, csak rossz hírért kel-
tenék. – Az öregasszony, aki máskor szinte néma szemlé-
lőként tett-vett a házban, most egyszerre szokatlanul bő-
beszédű lett. – Eddig nem mertem szólni, mert nem rám
tartozik, de régóta láttam rajta, amit láttam. Most, hogy
elment, már megkérdezhetem talán... Ki csinálta fel a
kisasszonykát?

– Honnan tudnám én azt? Nem voltam ott.

– Na, nem baj. Mással is megesett. Bár kicsit ko-
rán kezdte... A tizennégyet se töltötte be, ha jól tudom.
Igaz?

Ibolya bólintott, de nem mert semmit mondani, hát
csak lógatta a fejét. A cseléd félszemmel vetett rá egy
pillantást, hátha magától megnyílik és megtud tőle még
valamit, de mivel Ibolya csak összeszorította a száját, to-
vább folytatta:

– Börtön járna annak a gazembernek, aki ilyen
éretlen virágot szakít! Szegény Windczent urat is sajná-
lom! Milyen ideges volt, már hónapok óta! Csodálom,
hogy nem ment a rendőrségre...

– Rózsi nem akart színt vallani. Nem árulta el
senkinek, ki tette azt vele. Mit segített volna a rendőrség?

– Igaz... igaz – hagyta rá bólintgatva az öregasz-
zony. – Csak faggatnák, vallatnák. Nagyobb lenne a
felhajtás... Ne búsuljon Ibolyka! Mire pár év múlva ha-
zajön a húga, mindenki elfelejti, mi történt. Az is lehet,
hogy férjet talál neki az anyja, abban a nagyvárosban,
talán még jobbat is, mint amilyenhez itt vidéken jutott
volna... Nyugodjon meg Ibolyka!

A lány azonban nem nyugodott meg, mert úgy érezte, hogy a neheze még hátra van. Mi lesz, ha hazaér az apja és Rózsira kérdez? – idegességében hol a körmét rágta, hol a kezeit tördelte. Elvonult a szobájába, hogy legalább a cseléd ne nyaggassa állandóan. Megpróbálta összeszedni magát, rendezni a gondolatait.

Hosszas töprengés után úgy döntött, hogy legjobb, ha az apjának is csak annyit mond, amennyit a cselédnek.

A hentes csak késő délután ért haza. Fáradt volt és éhes. Nem a lányain járt az esze, hanem nekiállt falatozni. Teli hassal mindjárt szebb színben látta a világot.

Ibolya nem bírt tovább várni, úgy gondolta lesz, ami lesz, minél előbb átesik a kellemetlen beszélgetésen, annál jobb. Nem várta meg, hogy az apja kérdezősködjön, maga hozta szóba Rózsi dolgát.

Egyszerűbben ment, mint várta. Sőt! Mintha megkönnyebbült volna az apja, mikor meghallotta, hogy Rózszi elutazott Budapestre, az anyjához. Szótlanul hallgatott. Talán az járt az eszében, hogy most már nem övé a gond. Jobb is, ha nem itt, az ismerősök szeme előtt van a lány. Rózszi megígérte, hogy megőrzi a titkukat. És ha nem? Ki hinne neki? Ki tudja rábizonyítani, milyen kapcsolatban volt a lányával?

Végül csak ennyit mondott:

- Nem is tudtam, hogy ismeritek anyátok címét.
- Én nem, csak Rózszi, de nem árulta el nekem.
- Remélem, majd ír és akkor megtudjuk.

Rózszi azonban nem írt és még nagyon sokáig nem kaptak róla semmi hírt.

Ibolya eleinte sokat gondolt rá. Fél éjszakákon át álmatlanul forgolódva töprengett, mi történhetett a húgával. Az eszébe se jutott, hogy valami baj érte. Inkább

azon töpregett, rátalált-e a szanatóriumra, ahol anyjukat gyógyítják.

Biztosan megtalálta és azért nem ír a hálátlan te-remtés, mert nem akarja, hogy én is utána menjek. Ha nem sikerült volna, valószínűleg már újra itthon lenne! Mit is kezdhethetne magában Budapesten?

A hiábavaló töprengés nem vezetett sehova. Ahogy múlt az idő, az emlékek ereje is fakult. Csak néha, álmában kísértette annak a rettenetes éjszakának a képe. A nyöszörgés... a holdfényben csillogó kis szempár. Ilyenkor sikoltozva ébredt, de senkinek nem merte elmondani rémálmait.

Csak a fáradtság, az összetörtség maradt a zaklatott álmok után.

Aztán ez is elmúlt.

6.

A következő hónapok csendesesen teltek. Ibolya álmatagon tett-vett a házban. Rózsit többé senki nem hozta szóba. Mintha meg se született volna.

A következő nyáron Szegedről érkezett egy boríték, benne egy keresztlevél másolata. Ebből tudta meg a hentes, hogy július 15-én megszületett Windczent Márton, Mária fia. Első pillanatban azt hitte, hogy Rózsika szült fiút és Mária valami módon sajátjának jelentette be, de hamar rájött a tévedésre, mert a születési időpont nem stimmelt.

– Hogy a rosseb enné meg! Az a szentfazék kurva összeállt valakivel és a nevemre íratta a zabi kölyköt!

Ügyvédhez fordult, de hiába dobott ki egy csomó pénzt, az ügyvéd csak széttárta a karját. Nincs mit tenni. Ha törvényesen nem váltak el, Mária még most is Windczent Jánosné és a gyerek jogosan viseli a Windczent Márton nevet. Más kérdés a gyerektartás. Ha be tudja bizonyítani, hogy évek óta külön élnek, és ez idő alatt egyszer sem hált a feleségével, akkor talán nem kell fizetni.

Egyszer sem hált velem? Hogyan lehet azt bizonyítani? Mária búcsúlevele is régen megsemmisült, még arra sincs bizonyíték, mikor ment el. Tanukat keressek? Tovább fizessem a temérdek ügyvédi költséget? Minden kérvény, minden beadvány viszi a pénzt! Aztán bíróságra járni, hogy az üzlet addig ebek harmincadjára jusson? Tönkre lehet ebbe menni!

Úgy gondolta, jobban jár, ha kifizeti Máriának a havi tíz pengőt, amit kér, és nem csinál több bajt magának, mint ami már van.

Jobban megviselte a kis Windczent gyerek születése, mint a Rózsi körüli bonyodalom. Az üzleti ügyei is

rosszul álltak. Egészen beleöregedett a tehetetlenségbe. Mindennel és mindenkivel szemben gyanakvó lett. Már Ibolya is idegesítette. Hátha nem is a saját lánya? Ki tudja mit csinált Mária mielőtt feleségül vette... A szüzesség egy dolog, de megesett már mással is hogy szűzen lett terhes. Persze akkor a szentlélekre fogták! Addig spekulált magában ezeken a dolgokon, míg valóságnak hitte mindazt, ami eszébe jutott. Már rá se tudott nézni a lányára. Egyik nap nem bírta tovább:

– Iboly! Tele vagyok gonddal. Sok a kiadásom. Nem lebzselhetsz tovább itthon. Eredj, keress magadnak munkát!

– Hol? Mikor?

– Bánom is én! Tudd meg, hogy mindent felszámolok. Mihelyt jó vevő akad, el fogom adni a mézsárszéket, a fele lakást meg kiadom bérletbe. Ami nekem még hátra van, arra elég lesz a pénz. Utánam senki fattya ne várjon örökséget. Te is eleget etted a kenyereimet! Most már gondoskodj magadról.

Windczent Ibolya elindult munkát keresni.

Hat osztályt végzett. A házimunkán kívül semmihez nem értett. A kora sem volt annyi, hogy cselédkönyvet válthasson. A maga naiv módján úgy gondolta, hogy ha az ismerősöket megkérdezi, nincs-e szükség rá, előbb-utóbb akad valami munka számára. Még a hentesüzlet rendszeres vevőit is sorra vette. Teltek a hetek, de senki nem biztatta semmi jóval, az apja pedig szinte kinézte a lakásból. Végül már valami ideiglenes megoldással is beérte volna. Kosztért, szállásért is elment volna segíteni, csakhogy ne legyen az apja útjában.

7.

Iboly, munkakeresés ürügyén, de tulajdonképpen céltalanul kódorgott, épp hogy csak ne legyen otthon. Így találkozott Annus nénivel. Az öregasszony nagy, teli kosarakkal cipekedett hazafelé a szőlőből. Régóta ismerte a lányt, hiszen mint más szegény ember, ő is gyakran járt lóhúst venni.

Letette a nehéz terhet egy szusszanásnyi időre és megszólította Ibolyt.

– Alig bírom el ezt a két nagy pakkot – szuszogta – ha ráérsz, segíthetnél hazacipelni. Nem lakom messze, de már egészen kifulladtam, alig bírok menni.

Iboly készségesen átvette a nehéz kosarakat. Annus néninek mindjárt megeredt a nyelve, fecsegett mindenféléről, aztán a lányt kérdezgette kíváncsian, mi van vele.

Behívta a házba, hogy megkínálja valamivel a segítségért. Pár darab darázsfészket vett elő a kredencből és egy virágos tányérkán a lány elé tette. A sütemény kicsit száraz volt már, de Iboly éhes volt és jól jött neki a kínálás. Eszegetés közben elmesélte, hogy valami munkát keres, nem akar tovább otthon lenni az apja nyakán. Panaszkodott az öregre, hogy mennyit zsémbel.

– Az utóbbi időben már szinte kibírhatatlan.

– Maradhatnál nálam, míg jobb helyet nem találsz. Csak ketten vagyunk, a párommal. Nem lesz sok dolgod. Elalhatsz itt a konyhában ezen a sezlonon. Eszel, amit mi és segítesz nekem. Pénzt nem tudok adni, mert magamnak is kevés van. Pár napot ellehetsz nálam, amíg jobb helyet nem ajánl valaki.

Ibolya megköszönte és elment bejelenteni az apjának, hogy talált munkát.

Este már ott aludt az öregeknél.

Otthon külön szobája volt. Még soha nem aludt konyhában. Korán kellett kelnie, hogy mire a háziak előbújnak a hálósobából, addigra megmosdjon, felöltözzön. Fürdőszoba nem volt. Vízet a kerti csapról kellett hozni. Ott kinn volt a WC is, rendes vízöblítéses, de vagy tíz méterre a háztól. Mégis úgy érezte mintha mindig is itt élt volna. Most legalább van nagyanyja, nagyapja, a kényelmetlenségért cserébe.

Az utca felől magas kökerítés határolta a telket. Apróvirágú futórózsa díszlett rajta, de csak távolról volt szép. Iboly meg akarta szagolni, akkor látta, hogy minden szál tele van virágtetűvel. Mellette hajnalka sor futott a magasba a kifeszített cukorspárgákon. Oldalt magas orgonabokrok alkották a sövényt, de már mind elvirágzott. Annus néni azt mondta, sötétlila, meg fehér váltakozik. Tavasszal szép lehetett. A fák alatt árnyliliomok nyíltak, közülük néhány rózsaszín meg fehér legényvirág tarkállott elő. A kert közepén is mindenütt virág volt. Elültették, de nem gondozta senki. A sárga kapucinus virágon is hernyók mászkáltak. Iboly félt, hogy neki kell majd rendet tenni itt is, de nem mondták, talán észre se vették, milyen elhanyagolt az egész kert.

Csak a két naftalinszagú szobát kellett takarítani, meg zöldséget, krumplit hámozni az ebédhez. Délután, az öregember elment a szőlőbe, vagy csak a sarki kocsmába, ilyenkor az öregasszony lefeküdt pihenni. A kettős ágy végében volt egy dívány, azon terült el, és akkor Ibolya meg kellett masszírozni a hátát. Ennyi volt a napi munkája.

Talált egy könyvet. Az öregek lányáé volt valamikor régen. Annus néni mesélt néha róla. Olyankor el-sírta magát, mert a lánya tbc-t kapott és fiatalon halt meg. Igen, ott halt meg a hálósoba melletti szalonban, ahol égszínkék fényes selyemmel bevont fotelok voltak. Iboly

csak az ajtóból látta, hogy olyan, mint a Mennysországi. Oda neki nem volt szabad bemenni.

A könyvre az volt ráírva: Benedek Elek, Piros mesekönyv. A világ legszebb meséi. Minden este ezt olvasta, míg csak rá nem szólt Anna néni, hogy ne pazarolja a villanyt. Ő azért mégis apránként rongyosra olvastatta a lapokat. Úgy gondolta olyan lehet a világ, mint ebben a könyvben. Piros és mesés. Igazságos. A gonoszok megbűnhődnek, a jókból király, meg királykisasszony lesz valahol az üveghegyen túl.

A valóságra az öregember ébresztette rá, aki egyre korábban kelt. Nem lehetett véletlen, hogy rendszereken akkor jött ki a konyhába, mikor Ibolya öltözött, vagy mosdott.

Egyszer sikerült neki pucéran érnit a lányt, aki egy sikkantással a kredenc nyitott ajtaja mögé ugrott.

– Mit ijedezel? Láttam én már olyat! Ne félj! A világháborúban, amerre csak jártam, mindenütt volt menyecske, de egyiket se kevertem bajba. Tudok én vigyázni! Na, gyere közelebb! Híj, de szép mindened van! – kapott az ijedten szégyenkező kislány felé. – Majd én megtanítlak rá, mi a jó...– de erre nem került sor, mert bejött a felesége.

– Mi történik itt?

– Ez a szemérmetlen leányzó itt illegeti magát nekem pucéran, persze hogy ránéztem. A férfiember csak megcsodálja a szépet!

Az öregasszony első dühében Ibolya ellen fordult és pofonvágta.

Csípőre tett kézzel úgy magasodott a rémületében szinte összetöporodott, még mindig meztelen lány fölé, mint egy igazságosztó démon.

– Így hálálod meg a jószágomat? Így? – ordított magánkívvul – Elcsábítanád ezt a vén hülyét? Szedd a

cókmókodat és ne is lássalak többé! Maga meg menjen már ki, hogy felöltözhessen végre ez a szerencsétlen teremtés – mordult a férjére valamelyest lecsillapodva.

Iboly végre rendbe szedte magát, de még mindig potyogtak a könnyei. Szólni se mert, csak a kezét tördelte kétségbeesetten.

Annus néni lassan felfogta a helyzetet, és ahogy kicsit megenyhült, megsajnálta a lányt.

– Ne vedd a szívedre! Ismerem én ezt a vén kujont, mindig ilyen volt, éppen azért nem maradhatsz itt tovább. Remélem megérted. – Szinte mentegetődzve folytatta: – Úgyis arról volt szó, hogy csak néhány napig alszol nálunk. Emlékszel, hogy csak ennyit ígértem? Aztán itt ragadtál, de láthatod magad is, hogy ebből semmi jó nem származik. – Már sajnálta a hevesességét, a pofont, az egész jelenetet. – Na, ne bögj már te kis mamlasz! Majd segíték neked új helyet keresni.

8.

Annus néni sok embert ismert, meg hát nagyon túl szeretett volna adni a kislányon, ezért belevetette magát Ibolyka ügyébe. Még a piacon, a sokadalomban is érdeklődött, nem tud-e valaki egy olyan családot, ahol minde-nest keresnek.

A felbuzdulás hamarosan eredményre vezetett. Egy középkorú család éppen nagyobb lakásba akart költözni. Négy szoba összkomfort! Ehhez már kell egy kis segítség, pláne, hogy a feleség üzletasszony és kevés az ideje. Sajnos a pénze is. Maga a lakbér havi kilencven pengőt tett ki, ezért Ibolyának csak öt pengőt ajánlott a szállás és ellátás mellé. Annus néni azonban meggyőzte a gyámoltalan kislányt, hogy el kell fogadni az ajánlatot. Azonnal felvették, hogy másnap már segíthessen a költözködésnél.

Mire megjött a speditőr a bútorokkal, Ibolya felsikálta az összes helyiséget. Az asszony mégis sopánkodott, hogy még be kell eresztetni a parkettát sárgítóval, és fényesre kefélni legalább a bútorok helyét, mielőtt mindent szétraknak, ahova kell. Egyelőre az egész cókókot egy szobába zsúfolták. Hajnalodott, mire minden a helyére került. Ibolya akkor már szinte szédelgett a fáradtságtól. Majdnem délig aludt, az asszony nem bánta. Hideget ettek, ketten együtt, Ibolya elfogódott volt, alig mert valamihez nyúlni. Szívesebben elbújt volna valahol egy darab kenyérrel, meg szalonnával, hogy magányosan ehessen. Később, mikor kialakult a házirend, őt is be akarták venni a családba, hogy az ebédlőbe jöjjön étkezni, de nem tudták rábírní, maradt a konyhában.

– Ne nagyságázz engem! Szólíts a nevemen, Juli néninek! Istvánnak mondhatod, hogy Halmos úr, de vele úgyse lesz dolgod. A kislányom neve Andrea, de csak

Andinak hívjuk. Szeptemberben megy elsőbe. Akkor a te dolgod lesz, hogy minden nap iskolába kísérd.

Nagy volt a lakás, de nem volt külön cselédszoba. Az első helyiséget irodának rendezték be, utána jött Andika szobája, majd a hálószoba. Az ebédlő a konyhából nyílt. Ez volt a legnagyobb, talán hatszor hat méteres, de csak egy kis ablak volt rajta, ha nem égett a villany, félhomályban úszott minden. Ide tettek az egyik sarokba egy sezlont Ibolyának. Úgyis neki kellett legkorábban kelni. Kihamuzni, felhordani a tüzelőt, rendbe tenni az ebédlőt, meg saját magát, aztán felöltöztetni Andikát, ami télen meglehetősen nehéz feladat volt. Csak a két lábát dugta ki a pehelyaplan alól, mert a szobában még hideg volt. A harisnya, cipő nagy nehezen felkerült rá, némi közelharc árán a többi is. Egy kis macskamosakodás, aztán indulni kellett. Eleinte kézen fogva mentek, de ahogy Andi megbátorodott, már kitépte a kezét Ibolyéból – őt ne égesse ezzel, nem kisbaba már! Sőt tanév vége felé már nem is volt hajlandó a cseléd mellett menni. Átvágott az utca túloldalára.

Iboly magában csak undok békának hívta a kislányt, de nem szólt a szülőknek arról, hogy mit művel, mert a hazafelé út kárpótolta. Nézegette a kirakatokat, embereket, a lassan megélénkülő forgalmat. Rendszerint nagy kerülőt tett. Végigsétált a főutcán, ahol a legfényesebb üzletek voltak. Minden portál előtt megállt és hosszan nézegette a számára elérhetetlen luxuscikkeket. Kitalált magának egy játékot. Minden kirakatsból választott magának egy, és csakis egy cikket, mintha ezzel máris a magáénak tudhatta volna. Hiába tetszett több is. Mindig betartotta a maga által kitalált játékszabályt, csak egy lehetett a kiválasztott. Na, de másnap! Akkor már nem kötötte az előző napi kívánság. Így lassan akár egy egész kirakatot megszerezhetett ebben az álomvilágban.

Egy ilyen bámészkodás alkalmával a fényképész előtt állt meg. A kirakatban rengeteg látnivaló akadt. Kicsit megijedt, mikor kijött a fényképész.

– Napok óta figyellek. Jó fényképarcod van. Lefényképeznélek. Ingyen kapnál tőlem belőle egy sorozatot, ha beleegyezel, hogy kitegyem nagyobb méretben, reklámnak a kirakatba a portrédat.

Iboly csak hebegett zavarában. A fényképész nem erőltette, hogy azonnal döntsön.

– Eridj és beszéld meg otthon, mit szólnak hozzá a szüleid. Ha egyetértenek, bármelyik nap visszajöhetsz a héten. Megcsinálom a képet.

Iboly nem mondta meg, hogy cseléd. Nem is látzott rajta. A fizetését apránként összerakta és dauert csináltatott. Mindig csinos volt, de így már egészen feltűnő szépségként hatott. Nem csoda, hogy a fényképész éles szeme megakadt rajta.

Ibolya nem tudta mit tegyen, ezért Juli asszonytól kért tanácsot.

– Bolond lennél, ha elszalasztanád ezt az ajánlatot. Tudod milyen drága egy fénykép? Legalább hatot kérj tőle, hogy az egész családnak küldhess belőle, vagy ha majd udvarlód akad, annak is jusson.

Ilyen biztatás után Iboly erőt vett félelmén és elhatározta, hogy elmegy a fotóshoz. Egész éjjel alig tudott aludni, annyira izgult.

A fényképész leültette, jobbra-balra forgatta, aztán egy kis rúzszt, púdert kent rá. A fejére egy fekete csipkefátylat terített és már kattogatta is a gépét.

– Jövő héten jöhetsz a képekért. Megkapod a hat darabot, amennyit kértél. A legjobb beállításból adok, de csak 6x9-es méretben. A nagy képet majd meglátod a kirakatban.

Két hét is eltelt, mire Ibolya rászánta magát, hogy elmegy a képekért. Félt, hogy nem sikerült a felvétel. Mit szól majd a fényképész, lehet, hogy őt hibáztatja, talán kiabál is vele...

A kirakatban kinn volt már az arcképe, lehetett vagy nyolcvan centis. Dermedten bámulta, alig ismert magára, mert eddig fogalma sem volt róla, milyen szép... de már ki is jött a fotós.

– Kitűnő reklám lettél, csak úgy rajzanak az érdeklődők, bár leginkább férfiak. Kérdezik a neved, de mivel a címedet nem mondtad meg, gondoltam, hogy nem szeretnéd azt se, ha a neved alapján megkeresnének. Nem mondtam senkinek, semmit. Micsoda cseleket eszeltek ki egyesek, hogy megtaláljanak! Képzeld! Tegnap azzal állított be két férfi, hogy ők nyomozók. A fejedben lévő csipkét loptad és azért keresnek. Azonnal mondd meg, ki vagy, hol lehet megtalálni. Szerencsére minden iratot, elszámolást megőrzök, már csak az adóhivatal miatt is. Kikerestem és az orruk alá nyomtam a számlát, hogy lássák, én vettem a kendőt, aztán kidobtam őket.

Ibolya hazaérve egy kis elfogódott büszkeséggel mesélte el a hallottakat Juli asszonynak. Aztán még sokszor elsétált a fényképészet kirakata előtt megcsodálni magát, de mindig leszegett fejjel, nehogy ráismerjen valaki. Hét végén az apját is meglátogatta, adni akart neki a fotóból, meg elmesélni, mi minden történt vele, de az öreg olyan morc volt, hogy végül szóba se került a fénykép. A lány végül a címet adta csak meg, hogy ha Rózsi jelentkezne, vagy az édesanyja, tudassa velük is, hol dolgozik.

Egyéb programja nem akadt. Se misére, se preszszóba nem járt. A hétvégi cselédkorzót se kereste fel. Ott a sváblányok szoktak szombat esténként ötösével, hatósával összefogódzva sétálni szomorú dalokat énekelget-

ve. Azok a falubeli legények kísérgettek őket, akik itt, a városban töltötték le a katonaidőt. Kicsit néha vágyott közülük, de senki ismerőse nem volt, egymagában pedig, nem mert odamenni.

Néha moziba eljutott. Ha feliratos mesefilm volt Andikát kísérte el. Ilyenkor Juli asszony fizette a jegyét, hogy legyen, aki felolvassa a szöveget, mert a kislány még nem tudott elég gyorsan olvasni.

Nem voltak se barátai, se barátnői, csak a házaspár, aki befogadta és a kislány, az „undok béka”, aki megkeserítette az életét.

Árpival is csak lassan barátkozott össze.

Az ablakba állított virágokat öntözte, mikor a jóképű, kékszemű baka elsétált előtte. A fiú is felfigyelt a csinos lányra. Aztán, ahányszor kimenője volt, mindig arra járt és Iboly is egyre gyakrabban igyekezett „véletlenül” az ablaknál tenni-venni valamit.

Ha a fiú köszönt és rámosolygott, Iboly rögtön elugrott az ablaktól. Juli asszonynak feltűnt ez a játék és nevetett rajta, biztatta is Ibolyt:

– Ne légy ilyen mafla! Itt akarsz megöregedni? Csinos az a srác és igazán jóra valónak látszik.

Így aztán Iboly elment sétálni Árpival, de nem sokra jutottak, mert a lány tele volt gátlással. Minden kimenőt együtt töltöttek és hogy hiába próbálkozott, úgy látszott, hogy annál nagyobb lett a szerelem és a vágyakozás a fiúban. Leszerelésig nem jutott többhöz, mint néhány félénk csókhöz.

Alig utazott haza, levelet írt, hogy elküldené az anyját, megkérni Ibolya kezét.

Ibolya kétségbeesett, mert nem mondta meg a fiúnak, hogy ő itt csak mindenestül cseléd.

– Sose félj! Majd én segítek rajtad – vigasztalta Juli asszony – azt fogom mondani, hogy a nagynénéd

vagyok. Árva lány vagy, azért vettelek magamhoz. Csak arra vigyázz, hogy egyformán beszéljünk.

Ez már tetszett Ibolyának és azonnal meghívta jövendő anyósát, hogy megismerkedjenek.

Még egy levél jött. Most már az anyós írt. Azt írta, ha így áll a helyzet, hogy Ibolya nem a lánya, hanem a befogadott unokahúga Julikának, akkor ő mindjárt magával is vinné. Az esküvőig legalább megszokná a kislány az új környezetet.

– Na, látod! – örvendezett Juli asszony. – Megyez, mint a karikacsapás! Férjhez mészh és legalább a sajátodban dolgozhatsz. Nagysága lesz belőled! Vagy komámasszony? Nem is tudom, faluhelyen milyen titulus jár az asszonynak.

– Menyecske. Azt hiszem, falun úgy mondják, hogy menyecske.

Ibolya boldogan készült a menyecskeségre, és izgalommal várta a találkozást jövendő anyósával. Jaj, csak neki is tetsszen! Legszívesebben azonnal indult volna. Már előre összerakta kevéske holmiját, hogy ha utazásra kerülne a sor, ne sokat késlekedjen.

A megbeszélrt napon megérkezett Árpád anyja, bőszochnyas, bögyös menyecske, talpraesett, jó beszédű asszony. Egy nagy, kerek kosárban süteményt hozott. Nyomban előtálalta, hozzátéve, hogy nem marad ebédre, a következő vonattal indul is haza, mert ott vannak az állatok, nem lehet magára hagyni a házat.

– Özvegyasszony vagyok. Ketten a fiammal látunk el mindent. Árpád ügyes legény, dolgos, de meg is van ám, a látszatja – dicsérte a fiát, mint a portékát – jó helye lesz mellette a feleségének. Dolgozni azt kell majd, mert nagy a gazdaság, de hát a fiatalok maguknak dol-

goznak. Ha meghalok övék lesz minden. Meg hát a gyerekeiké, ha úgy adja az Isten.

Iboly ettől a lehetőségtől, hogy majd gyerekei lesznek, fülig elpirult, de az asszony kedveskedve próbálta feloldani a lány zavarát.

– Aztán mondd csak kislányom, szereted az állatokat?

Iboly egy kukkot se szólt, csak félénken bólogt, ezért az asszony bátorítólag folytatta:

– Van ám nálunk minden. Cicák, kutya kettő is. Csirkék, kacsák, libák. Malacok az ólban... Tehenek, de még kis boci is. Majd meglátod, milyen szépek.

Végre Juli is szóhoz jutott. Igyekezett bemutatni Ibolyt. Elmondta az egész legendát, pontosan úgy, ahogyan Ibolyának ígérte. A lány továbbra sem beszélt, csak izgatottan tördelte a kezét. Alig mert felnézni a jövőző anyósra. Attól is félt, hogy elszólja magát és kiderül az igazság, hogy nem szegény rokonlányként, hanem mindenes cselédnek tartják Halmosék.

Az anyósjelölt még egyszer jól megnézte Ibolyát. Csinos lány, karcsú, igaz a lába nem a legszebb, kicsit görbe, de az nem számít. A kidolgozott kezére is vetett egy szakértő pillantást. Pirosak, kicsit bütykösek az ujjai. Jó dolgos lehet. Nem kímélte ezt a nagynénje eddig se. Hozzá van szokva a munkához, hogy tegye, amit parancsolnak neki. Mindennel elégedett volt.

– No, Ibolyka! Elhatároztad magad? Velem jössz?

– Igen – felelt a lány alig hallhatóan.

– Hát akkor hozd a holmidat! Ha még nem pakoltál össze, igyekezz vele, mert a vonat nem vár.

Iboly, aki már napok óta a csomagolással volt elfoglalva, most csak szaladt, felkapta a kis cekkert és már jött is. Csak úgy vibrált belőle az izgalom, a boldog vára-

kozás. Úgy érezte búcsúzóul illene valamit mondania „nagynénjének”.

– Juli néni! Köszönök mindent... és Halmos bácsinak is, meg Andikának. Ne haragudjanak rám – hadarta összevissza.

Valahogy véget kellett már vetni ennek a búcsúzkodásnak:

– Induljunk kislányom! – állt fel az asztaltól a menyecske. – A süteményt maguknak hoztam, fogyaszták egészséggel!

9.

Juli nem vett fel másik lányt Ibolya helyére.

– Azt a kis portörleszt te is meg tudod csinálni, ami naponta Ibolya dolga volt – mondta Andikának – aztán megkapod zsebpénznek az öt pengőt, ami a cselédé lett volna.

A kislány bólogatott, de a buzgalma egy hétig se tartott, a továbbiakban a portörlésből nem lett semmi, igaz, a pénzről se esett több szó.

Nyár végén megjelent Ibolya.

– Hát te mi járatban vagy?

– Visszajöttem – hajtotta le a fejét a lány. – Itt maradnék, ha visszavesznek, ha nem töltötték be mással a helyem.

– Csak nincs valami baj?

– Nincs. Csak minden másképp volt, mint ahogy nekem megígérték.

Az asszony nem erőltette, hogy beszéljen. Majd elmondja magától is, hogy mi történt, ha kikívánczik belőle.

– Nem vettem fel senkit. Maradhatsz. A kislá-nyom fiatal még, játékos, alig segít valamit. Szükségem van rád.

Arra gondolt, hogy hamarosan itt az ősz. Andika a portörleszt is sokallta... Ki hordaná fel a pincéből a tüze-lőt, sikálná a követ, fényesítené a parkettát, ha nem vesz-nek fel cselédet. Ibolya kicsit alamuszi, de nem kerül sokba és legalább már ismerik, biztos, hogy nem ragad a keze.

Visszaállt a család régi rendje, csak éppen Ibolya lett még csendesebb, még félénkebb, mint az utazás előtt.

Julit egyre jobban furdalta a kíváncsiság, de nem akart tapintatlan lenni. Hónapok teltek el, mire végül nem

bírta tovább és rákérdezett, mi történt, miért nem lett Árpád felesége, ha már befogadták abba a családba.

Ibolya elsírta magát.

– Minden más volt, mint ahogyan nekem mondták, de csak lassan jöttem rá. Mindenki hazudott, az asszony is, Árpád is. Sajnos minden egészen... egészen más volt...

– Túl sok volt a munka?

– Sok volt és nehezen is tanultam bele, mert fejni, trágyázni itt a városban nem kellett, honnan tudtam volna mit várnak tőlem egy falusi gazdaságban? Hét tehenük volt, disznók az ólban. Nem ez volt a baj, hiszen igyekeztem, ahogy csak tudtam. Első nap megmondta az asszony, hogy mi lesz a dolgom, de míg én egy tehenet megfejttem, ő hárommal végzett. Azt mondta, hogy lusta vagyok. A tehén a szaros farkát az arcomba csapta, aztán felrúgta a sajtárt. Az asszony ordított, hogy én vagyok az oka, mindent rosszul csinállok.

– Belejöttél volna hamarosan.

– Lehet. De mért nem mondta meg, hogy őt azért nem keni be a tehén, mert a farkát a szőrivel a lábához köti? Ha nem veszem észre, máig szaros lenne a képem.

– Hát igen. Mindennek megvan a forsa.

– A disznókat se bírtam. Talán nincs is még egy állat, aminek olyan bűdös lenne a trágyája. Azt is nekem kellett kihordani. Nem mutatták meg, hogyan csináljam... hogy deszkát kell a talicskára rakni, akkor nem potyog szanaszét a mocskok. Mindenre magamnak kellett rájönni. Odahaza csak lovat láttam, az még holtában is tiszta, gusztusos!

– Drágám, bizony ilyen a paraszti munka. Aki nem abba született bele, annak nehezen áll rá a keze!

– Tudom, nem is ezért hagytam ott őket. Hanem, mert Árpád is egészen más lett, mint itt katona korában.

Már első este hívott, hogy menjük, mert a teheneknek szénát kell lehúzni a szénapadlásról. Engem küldött fel, hogy taszítsam lefelé a szénát, de rögtön utánam mászott és beletaszított a szénába. Azt hittem csak tréfa és olyan illatos volt minden! Ott játszottunk, hemperegtünk, aztán hirtelen nekem esett... Hiába mondtam, hogy én még soha... és most nem akarom, csak az esküvő után. Megpofozott. Minek jöttem, ha nem akarok... Na, hogy' is mondjam? Ő megmondta magyarul... Meg, hogy belőle ne csináljak bolondot... Mit tehettem volna?

– Más férfi is begorombul néha, ha úgy érzi, hogy átejtették. Nem olyan nagy baj ez! Hiszen összetartoztak. Feleségül akart venni.

– Dehogyan akart! Az esküvő többet szóba se került.

– Talán ő is csalódott. Mászt várt...

– Mászt várt? Jó bolondot! Azt hitték bennem jó bolondra akadtak! Én csak dolgozzak, ők meg éljenek, ahogy addig!

– Nocsak?

– Lassan kiderült minden. Árpai nem is az asszony saját fia! Úgy fogadta örökbe, kamaszkorban, vagy nem is tudom, hogyan került oda... Mikor a gazdát baleset érte és meghalt, tele lett a falu pletykával, hogy ezek ketten hogyan vannak egymással. Én csak azért kellettem, hogy mondhassák, hamarosan nősül a fiú! Terhes a lány, majd elveszi... Akkor elül talán a mendemonda. Híresztelték is szélkében-hosszában...

– És terhes lettél?

– Nem. Tovább nem is zaklatott. Visszament az asszony ágyába, ahogy addig. Én meg fejni a teheneket. Hát ez volt.

Az elmaradt esküvőt nem emlegette fel többé senki. Iboly újra bezáródott, még szótlanabb lett, mint az

utazás előtt. Pedig a Halmos család befogadta, mondhatni, annyira, mint egy szegény rokont szoktak. Hétköznapi napokon a konyhában étkezett, de karácsonykor ő is ott állt a gyertyafényes fa alatt, új ruhát kapott, selyemharisnyát, húsvétra kölnit, és a névnapján, születésnapján is mindig megköszöntötték valami apró meglepetéssel.

Igazi nagy örömet akkor érzett, mikor az apját meglátogatva a hűgáról kapott hírt. Rózsi Pestről küldött levelet. Tudatta, hogy az anyját máig se találta meg, de nem is csodálja, mert sokkal nagyobb az a Pest, mint ők gyerekként gondolták. Eleinte nehéz sora volt, de feltalálta magát és most már szépen keres. Jól van. Ennek bizonyosságául fényképet is küldött. Kis amatőr fotó volt, de jól látszott, hogy vidáman tekint a világba. Mindenféle olcsó, vásári műtűrral feldíszítve úgy nézett ki, mint egy karácsonyfa, éppen csak a csillagszórók hiányoztak róla, de Ibolyt teljesen elbűvölte. Elkérte apjától Rózsi címét, hogy ő is küldhessen képet magáról.

Hamarosan levelezni kezdtek. Rózsi elújságolta, hogy már saját albérleti szobája van, vendéget is fogadhat. Egyre unszolta a nővérét, hogy látogassa meg. Ha megtetszik neki a főváros, akár ott is maradhatna. Újra együtt lehetnének. Még munkát is szerezne neki. Iboly azonban nem akart mozdulni.

Vagy félév is eltelt ezzel a huzakodással:

Gyere... Nem megyek, nem akarok változtatni, itt is jó helyem van.

Rózsi dicsérte Ibolyt, milyen szép a fényképe. Olyan jól áll rajta az a fekete csipke fátyol, hogy Pesten még modell is lehetne! Azok igazán jól keresnek, de ha az alakja is megfelelő, akár a képzőművészetin is alkalmaznák, pláne, ha aktot is vállal. Iboly nem tudta mi az, hogy akt, hát Julihoz fordult.

– Pucéron kell kiállni egy dobogóra, a festők meg lerajzolják. Csak nem a húgod meztelenkedik ott Pesten?

Iboly a következő levélben meg is kérdezte Rózsit, hogy nem ilyen meztelen modellségből él-e. Megjött a válasz, hogy bár úgy lenne, ő bizony nem bánná, de oda nehéz bejutni. Éppen csak hallott róla, hogy ilyen is van. Neki egyszerűbb munkája van. Néha fárasztó, de jól keres. Mást nem írt róla. A városról viszont oldalszám áradott a levelekben.

Most már Ibolyt is furdalta a kíváncsiság és talán az irigység is, de el se tudta képzelni, hogyan utazna ő egyedül Budapestre.

Addig-addig levelezett egymással a két lány, míg végül Rózsi elhatározta, hogy meglátogatja a nővérét.

– Ha te nem jössz, majd megyek én, de az apámnál nem alszom, az biztos.

Iboly ezt csak olyan ígéretésnek vette, amit nem kell komolyan venni.

Egy szép napon beállított Rózsi. Olyan volt, mint a képen, amit küldött: kicsit csiricsaré ruhában, olcsó bizsukkal kidekorálva. Sok volt rajta a festék is, ami eléggé közönségessé tette, de még így is süttött róla valami virgonc fiatalság.

– Itt alhatnék Juli néni? Csak egy napra jöttem. A holnap délelőtti vonattal már megyek is vissza Pestre. Várnak a kuncsaftjaim – tette hozzá nevetve.

– Nincs vendégszobánk. Még csak felesleges fekvőhely sincs nálunk. Nem is tudom, hova tehetnék – mentegetődzött Juli, de Rózsi máris ajánlott egy megoldást.

– Egy éjjel nem a világ! Elférek én Iboly mellett is. Úgyse sokat fogunk aludni, annyi megbeszélnivalónk van.

Juli kellettlenül, de beleegyezett.

Valóban nem sokat aludtak a lányok, – de bizony a háziak sem – mert annyit vihorásztak, hogy a hálósobába is behallatszott Meg is kérdezte Halmos a feleségét:

– Ki a fene ez a lány?

– Ibolya húga. Nem dobhattam ki, csak egy napra jött. Holnap megy vissza Budapestre.

– Mit csinál ott?

– Nem tudom. Talán fodrász, varrónő, vagy hasonló, mert a kuncsaftokat emlegette.

Ibolya reggel összecsomagolt.

– Ne tessék haragudni, de elmegyek Rózsival. Meg szeretném nézni, milyen Budapest. – Izgalmában szokatlanul bőbeszédű lett. – Ott a föld alá is bemegy a villamos és nem csak egyszer egy évben lehet cirkuszba menni, hanem bármikor, ha van rá pénze az embernek. Az egész város csupa fényes kirakat, mint itt a főutcán. Állatkert is van és Rózsi már zsiráfot is látott, ami olyan, mint egy ló, de foltos és olyan hosszú, vékony nyaka van, hogy felér a fák tetejéig. A húgomnál ellakhatok. Aztán meglátjuk. Talán tud nekem munkát szerezni. Azt mondja, majd ő betanít, és ha jól dolgozom, sokkal többet kereshetek, mint itt vidéken.

– Nem akarom kedvedet szegni – biccentett az asszony, de egy kis kétkedés is volt a hangjában – ha mégse lesz olyan jó sorod, mint képzeled, hozzánk mindig visszajöhetsz. Egyelőre nem veszek ide, a helyedre más lányt.

10.

Halmosék nem vettek fel új cselédet. Eleinte Ibolya miatt, később pedig a megváltozott viszonyok miatt. Nem mentek ugyan tönkre, de egyre nehezebben éltek. Halmos állást vállalt, mert az fix fizetést jelentett, nem kellett minden hónapban idegeskedni, hogyan alakul a bevétel. Az iroda bútorait eladták. A helyiséget pár használt darabbal csinosan berendezték, és albérlőt fogadtak. Ezzel sem volt szerencsájük. Az első bérlő, egyetemistának mondta magát, de inkább munkanélkülinek látszott, mert naponta délig aludt. Csak délután ment el – Juli úgy képzelte – talán állást keresni.

Hamarosan rájöttek, hogy éjszaka kilopakodik a konyhába. Kutat a konyhaszekrényben, és ha maradék ételt talál, megeszi. Nem volt válogatós. Eltűnt a kifli, ami Andi másnapi tízóraijának volt odakészítve, máskor a fásirozott, vagy a piskóta, de nem csak egy darab, hanem ha nekiállt mind megette, amennyit talált. Kiitta a bögre tejet, kikanalazta a maradék főzeléket. Mikor mi volt.

Legalább a tányért is mosná el – mérgeződött Juli. Mikor aztán a második hónapban a lakbérrel is adós maradt, felmondtak neki. Juli akkor már félt is tőle, hátha valami alvilági alak, zsebmetsző, vagy kém. Jó volt a megérzése, mert hamarosan rendőrök keresték a fiút, de addigra már elköltözött.

A következő albérlő egy slampos öregember volt. Vele együtt rengeteg bolha költözött a lakásba. Jól fizetett az öreg, ezért nem mondtak fel neki, csak megpróbálták izolálni a szobáját a többi helyiségtől. Bolhaporral szórták tele az ajtó küszöbét, nehogy átjöjjenek és eláraszák az egész lakást a hívatlan vendégek.

Juli naponta takarította az albérlő szobáját. Ilyenkor nemcsak a bolhák ugráltak fel a lába szájára, hanem az öreg is megpróbált belecsípni a fenekébe. Ez már sok volt és felhagyott a szoba takarításával. A lakó nem hiányolta, talán észre se vette.

Egyik nap az öreget az ajtó előtt fekvé találták. Eszméletlen volt. Kihívták a mentőket, de már késő volt. Nem jött többé vissza, csak a fia jött el a holmijáért.

– Nem is tudtam, hogy van fia! – ámult Halmos.

– Ne kísérletezzünk több albérlővel. Inkább anyámat beszélném rá, hogy költözzön hozzánk. Mindenki jól járna. Neki nem kell lakbérre költeni, és ha én is állást keresek, Andika nem lenne itthon egyedül délutánoként.

Alig rendezkedtek be erre a takarékos életformára, beállított Ibolya. Sovány volt, mint egy gebe, de arca megőrizte régi szépségét.

– Hazajöttem– mondta fűlig vörösödve.

– Haza?

– A helyem... Nincs már meg a helyem?

– Most jössz a helyedért, négy év után?

– Azt hittem...

– Értem, de közben változott a helyzet. Anyám látja el a háztartást. Andira is ő vigyáz.

– Segítenék neki, takarítani, kihamuzni, amit kell.

– Értsd meg, nincs pénzünk cselédre. Még a havi öt pengőt se tudom felajánlani, amennyi a zsebpénzed volt nálunk. A kosztodat se biztosíthatom.

– Nem baj. Egy heverő csak van, hogy megalhassak. Nekem nincs hova menni.

– Apád?

– Apám két éve meghalt. A lakását anyám rögtön eladta. Legalább az éjjel hadd maradjak itt.

– Persze, persze, majd csinállok neked helyet.

Már esteledett, ezért nem fogtak nagyobb rendezésbe. Andi szobájában volt egy kanapé. Azon ágyaztak meg Ibolyának.

– Itt elalhatsz addig, míg munkát és szállást nem találsz magadnak.

Másnap Szidi néni, Juli anyja ebédre is meghívta Ibolyt, hiába ingatta a fejét a lánya.

– Én főzők! Én tudom, mire jut, mire nem – mondta később – ne legyetek ennyire szívtelenek!

Így aztán Iboly bekvártélyozta magát Halmosékhoz és onnan járt munkát keresni. Addig is, szüksége volt valami pénzre, ezért előszedett a csomagjából pár ruhát.

– Ezeket eladnám, ha akad rá vevő. Tiszta új minden. Van, amin még rajta van az árcédula is. Andika már majdnem olyan magas, mint én. Felpróbálhatná.

Juli még szóhoz se jutott Andi már magára is húzta az első darabot, aztán sorban a többi. Boldogan forgolódott a tükör előtt. Különösen egy vörös-zöld selyemblúz tetszett neki.

– Vedd meg anyu! Ezt vedd meg nekem!

– Nincs rá pénzem, de ha ingyen lenne, se engednék ilyenben járni.

– Úgy néz ki benne, mint egy kis kurva – suttogetta Szidi mama rosszállóan Juli fülébe.

Sok hiábavaló talpalás után Ibolya végül állást talált. Segédápolónő lett az egyik kórházban, ott a kosztja is megvolt, de szállást nem kapott, ezért továbbra is Halmoséknál, Andi szobájában aludt.

Csak esténként találkozott a kislánnyal. Nem sok szót váltottak, mert Andi ilyenkor még rendszerint tanult, vagy olvasott. Iboly minden este a kanapén ülve újságpárból csavart csíkokra tekerte a hajfürtjeit, hogy másnap újra frissen göndörítettnek látszon.

– Új könyvet kaptál?
– Nem, az osztályfőnököm, máter Klára adta kölcsön, hogy olvassam el.
– Mi a címe?
– Amit a serdülő lánynak tudni kell. El akarod olvasni? Nagyon érdekes!
– Ideadhatod, ha más nincs.
Ibolya fél óra alatt végzett a vékony füzettel.
– Hülyeség. Szép is lenne, ha mindez így lenne! Aki ezt írta, annak fogalma se volt az életről.
– Akkor hogyan vannak a dolgok?
– Engem ne kérdezz. Én ebbe nem szólok bele – rázta a fejét Ibolya, aztán még hozzáfűzte – te egy álomvilágban élsz. Szerintem anyád nagyon rosszul nevel. Ha ilyen tudatlan leszel, nagy csalódásaid lesznek – tovább nem volt hajlandó beszélgetni. Magára húzta a takarót és úgy tett, mintha aludna, de Andi látta, hogy időnként a szemét törölgeti.
Reggel korán kellett kelni, mert Ibolya munkája hatkor kezdődött, és nem késhetett el.
Még két hónapig se tartott a kórházban ez a viszonylag kielégítő kereseti lehetőség. Állítólag az idősebb betegek sokat panaszkodtak Ibolyra. A főnővér eleinte el se akarta hinni, hogy ez a csendes lány türelmetlen, és goromba lehet, és gúnyos megjegyzéseket tesz, ha valakit tisztába kell tenni. Végül már annyi volt a panasz, hogy felmondtak neki.

11.

– Az nem egészen úgy volt! Lehet, hogy egyszerű kétszer kicsit türelmetlenebb voltam a kelleténél. Az ember hajnalban kel, beállít jóformán kialvatlanul a munkahelyére és látja, hogy az éjszaka nem hozott rendbe semmit. Ott vannak az öregek, abban, amit éjszaka csináltak. A nővérrel nem lehet morogni egy segédápolónak. Néha kijön az emberből az ideg és ki van legközelebb? A beteg, de mégiscsak ő csinált be! Tetszik engem ismerni, engem ritkán önt el a szent Antal tüze. Andikával se pöröltem soha, pedig kisebb korában rajzszöveget rakott az ágyamba, kék temperát nyomott a cipőmbé, és még engem hülyézt le, hogy nem értem a viccet, hiszen ez csak áprilisi tréfa volt.

– Ejnye! Ezt nem is tudtam,

– Régen volt. Már elmúlt. Most se panaszként mondtam.

– Hát minek?

– Mert a kórházból se azért dobtak ki, hogy rosszul bántam a betegekkel.

– Térj már a lényegre! Mért mondtak fel?

– Mert rosszkor jött be a főnővér a vizsgálóba.

– Képzelem! Valami gyógyszerhez nyúltál...

– Nem nyúltam semmihez, csak amit a főorvos úr parancsolt. Azt mondta, ha szót fogadok örökös állásom lehet ott.

– Hamar vége lett az örökös állásnak!

– Persze, mert az a hájas öreg orvos, akivel éppen... szóval a főnővér férje volt... és...

– Ne mondd tovább! Hallani se akarom. Keress munkát, szállást magadnak. Ideje, hogy eltűnj innen.

– Ibolyt most már elküldöm, de végleg, nem is tudom eddig mért adtam helyet neki – panaszkodott Juli a férjének.

– Mert szinte nálunk nőtt fel. Tizenöt éves kislánként került hozzánk.

– Most már elég volt belőle! Megint nincs munkája. Tudod mért dobták ki a kórházból?

– Nem.

– Mert az egyik orvossal kefélt!

– És az orvost?

– Azt? – hökkent meg Juli – a főorvost nem dobták ki. Nyilván Iboly volt a hibás. Kellette magát, vagy mit tudom én. Ráutaló magatartást tanúsított, hogy hajlandó...

– Főnök és beosztott. Szép dolog! A szakszervezethez is fordulhatott volna. Biztosan valamilyen kényszerhelyzetben volt szegény kislány, vagy legalábbis mondhatta volna.

– Aztán akkora botrány lett volna belőle, hogy többé sehol nem kap munkát.

– Ez sajnos lehetséges. Elég baj, hogy ilyen álszentek az emberek! Maga az eset nem ok arra, hogy elzavard a lányt.

– A kislányunk szobájában alszik.

– Nem közös ágyban.

– De kefélt a főorvossal!

– Tekintsünk el a körülményektől. Arra nem gondoltál, hogy esetleg szerette?

– A technikáját!

– Ez nem vicc! Felnőtt nő. Joga van hozzá, hogy nemi életet éljen. Attól még nem leprás, hogy ki kelljen közöszíteni. Velem soha nem próbált kikezdeni.

– Azt adja meg neki az atyáúristen! Kiszedném mind a két szemét.

Iboly tehát maradt. Egyelőre a bérház lakóinál érdeklődött, nem keres-e valaki mindenest, vagy bejárónőt. Két idősebb özvegy fel is fogadta. Egyiknél délelőtt takarított, ott kapott ebédet, a másik helyett délután bevásárolni ment és ezzel megvolt a vacsorája. Pár pengőt is adtak neki. Este még felment néha Pongrácz úrhoz a negyedikre.

Pongrácz nyugdíjas tanár volt, bőven hetvenes. Neki az ingeit mosta, másnap este meg kivasalta. Ezért is kapott valamit.

– Iboly! Így nem mész semmire! Ebből nem lehet megélni és nálunk se maradhatsz örökké – vette újra elő Juli a lányt, mert már nagyon elege volt belőle.

– Hova menjek?

– Hova? Hát például vissza Pestre, ahol állítólag nagyon jó munkád volt. Látom, milyen csicsás ruhákat tudtál venni.

– Oda nem mehetek. Ide vagyok bejelentve állandó lakosnak. Hiszen tetszik tudni!

– Ugyan! Az már régen volt.

– De úgy maradt és ezért ezt a címet adtam meg a rendőrségen.

– Rendőrségen? Talán a Bejelentő Hivatalban.

– Nem voltam én bejelentkezve Pesten sehova. Rózsi azt mondta, felesleges. Jobb, ha Juli néni címe az állandó lakhelyem. Akkor Budapesten nem macerálhat senki.

– Ez volt a baj? Már ebbe is beleszól a rendőrség?

– Nem... nem.

– Te lány! Csak nem loptad valahol azokat a ruhákat, amiket itt mutogattál nekünk?

– Jaj, dehogy! Hiszen tetszik ismerni. Nem nyúltam én még soha életemben a máséhoz.

– Akkor miért jöttél vissza ilyen hirtelen?

– Más... egészen más miatt. Jaj! Ne tessék engem faggatni! – sírta el magát Iboly.

– Ha ennyit elmondtál, akkor most már itt az ideje, hogy őszintén színt vallj! – förmedt rá az asszony. A cseléd megadta magát:

– Engem kitiltottak Pestről. Nem mertem elmondani... Engem... engem úgy zsuppoltak haza. ...

– Szent isten! És Rózsit?

– Őt nem... Neki rendben voltak a papírai. Ahogy nagykorú lett, rögtön kiváltotta a bárcát.

Juli asszony majdnem elájult.

Látva az asszony döbbenetét, Iboly azonnal tudta, hogy rosszul szólt. Kár volt elmondani, hogy miből élt Pesten a húgával együtt. Már nem volt érdemes magyarázkodni, ezért könnyörgőre fogta a dolgot.

– Elmegyek, ha kell, még ma elmegyek, csak ne tessék senkinek semmit elárulni abból, amit most elmondtam. Ha megtudják a lakók a házban, mindenkinek elpletykálják, hogyan jöttem vissza Pestről, nem kapok itt munkát, ennem se lesz mit. Pedig én befejeztem, ami ott volt. Dolgozom... minden munkát vállallok, és nem kurválkodásból akarok élni... de itt én senkit nem ismerek, aki segíthetne. Kihez fordulhatnék? Ki hinne nekem? – csak úgy áradtak belőle a szavak, és az arcán végigfolytak a keserűség, a kétségbeesés könnyei.

Juli csak hebegett, mikor szóhoz jutott:

– És még volt képed... volt képed a cifra ruháidat az én ártatlan kislányomra próbálgatni! Minél előbb menj el tőlünk... Elég volt! Még ma menj el innen! – aztán mintha megsajnálta volna Ibolyát. – Nem... nem mondok senkinek semmit. Persze, hogy nem... Csak menj, és ne emlegesd sehol, hogy hónapokig Andika szobájában aludtál!

Iboly örült, hogy befejeződött ez a kilátástalan alkudozás és azonnal elment a lakásból. Először a hátsó udvarban lakó két özvegyet kereste fel, akiknél már eddig is dolgozott, hátha kapna tőlük szállást, de egyikük se akarta befogadni. Minek is kerülgessenek egy cselédet, aki végtére is idegen. Ki tudja, mi lakik benne!

Ezután Pongrácz bácsihoz ment könyörögni. Az öreg tanár megsajnálta.

– Nézd kislányom, magam vagyok ebben a két-szobás lakásban. Az egyik szobában ellehetnél. Kevés a nyugdíjam. Eddig is nehezen fizettem ki neked, amit a mosás-vasalásért szoktál kapni. Mind a ketten jól járnánk, ha ezután a szoba fejében csinálnád az eddigieket és még hozzá talán egy kicsit takarítanál is. Örökbe nem fogadhatlak, ahhoz, már nagylány vagy – tréfált az öreg tanár – de azért úgy lehetnél itt, mintha csak az unokám lennél.

Iboly este már át is vitte a holmiját Halmoséktól Pongrácz úr lakásába.

Juli végre megnyugodhatott.

Iboly hamarosan felmondta a bejárónői munkát a két özvegynél. Ha nem fogadták be, mikor nagy szüksége lett volna rá, inkább az öreg Pongrácz bácsinál vállalta a főzést, meg a bevásárlást is az eddigi munkája mellé, vagyis előlépett házvezetőnőnek. Ez kitöltötte szinte az egész napját.

Andikának már kezdett nagylány formája lenni, de még mindig gyerekesen naiv volt.

A minap is arra tipegett be Szidi mama a gyerekszobába, hogy unokája a szekrény ajtaját csapkodja.

– Mi ez a szörnyű zaj?

– Kísérletezek!

– És mire jutottál?

– Eddig még semmire! Azt szeretném kitapasztalni, hogyan csípheti be az ember a fülét a szekrényajtóval.

– Érdekes probléma! Házi feladat, hogy figyeljétek meg? Na, majd segíték – ajánlkozott a nagymama és azonnal odaállt a másik szekrényhez.

Andi már válaszolt volna, hogy ennek semmi köze az iskolához, de a nagy csapkodásra már Juli is bejött.

– Mi ütött belétek?

– Próbálgatjuk, be tudja-e csípni a szekrényajtó az ember fülét. Eddig egyikünknek se sikerült – kommentálta a helyzetet Szidi mama.

– Andi! Mi ez a hülyeség? Mivel bolondítod itt a nagyanyádat?

– Az úgy volt, hogy ebéd után a lépcsőházban megláttam öreg Pongráczot...

– Talán Pongrácz bácsit akartál mondani – igazította ki oktatóan az anyja.

– Igen. Szóltam neki, hogy tanár bácsi, véres a füle. Erre odakapott, megtapogatta és azt mondta: „Becsíptem a szekrényajtóval...” Én most csak azt akartam kipróbálni, hogyan a csudába csinálhatta.

– Ebből elég! – csukta be Juli dühösen a szekrényeket.

12.

Úgy emlékszem, késő-őszi, napsütéses délután volt, amolyan vénasszonyok nyarának megfelelő idő, amikor Halmosék ajtaján az a fiatal nő becsengetett.

– Kit tetszik keresni? – érdeklődött Juli néni egy kis csodálattal a hangjában a disztingvált megjelenésű ifjú hölgy láttán.

– Nem tetszik megismerni?

– Kellene?

– Rózsi vagyok. Ibolyka húga.

Juli a meglepetés mellett azonnal valami ellenál-lásfélét is érzett. Barátságtalanul kaffant rá:

– Hát alaposan megváltoztál! Mit akarsz itt? Megint valami bajt akarsz keverni?

– Ugyan! Csak Ibolyt keresem. Azt csak szabad? Vele szeretnék beszélni, ha még az önök alkalmazottja.

– Már jó ideje nincs nálunk.

– Meg tudná adni a címét?

Juli fellelegzett, mert látta, hogy be se kell engedni a lakásba, rövidúton túladhat a látogatón.

– Itt lakik a házban, fenn a negyediken. Pongrácz lakás – tette hozzá kiengesztelődve.

Rózsi felment az emeletre megkeresni a nővérét.

A két lány önfeledten ölelkezett össze. Egymás szavába vágva lelkendeztek.

De gyönyörű vagy! Hol voltál mostanáig? Két éve hírt se hallottam rólad... Mi történt? Mért nem írtál? – záporoztak a kérdések, szinte feleletre se hagyva időt.

Erre a csivitelésre Pongrácz úr is előjött. Ibolya bemutatta a vendéget:

– Rózsi, a hugicám.

– Még nem is mondtam a nagy újságot: Weisz Manóné vagyok, már több mint egy éve!

Iboly csak szótlanul ámuldozott. Pongrácz bácsi törte meg a csendet:

– Egy kávéval megkínálhatnánk, ha volna miből főzni. Főző van, de kávé nem tartunk itthon. Legjobb lesz, ha lemegyek a boltba és veszek daráltat. Ti addig nyugodtan beszélgetsetek lányok! – ajánlotta az öreg, és elment.

A lányok végre beljebb mentek a lakásba és leültek a dohányzóasztal mellé.

– Mondd gyorsan: Ki ez a Weisz?

– A férjem. Olyan ötvenes, de a kor nem számít. – cigarettát vett elő a táskájából – Te is elszívsz egyet?

– Nem. Leszoktam.

– Remélem azért nem zavar, ha én rágyújtok.

– Csak ne rám fűjd a füstöt!

Rózsi egy kis arany öngyújtót varázsolt elő és meggyújtotta a cigarettát. Az első örömráradat után, most nehezen vették fel újra a beszéd fonalát. Egy darabig csak nézték egymást. Aztán Iboly szólalt meg:

– Tudja?

– Mit?

– Hát azt...

– Ja? Mondd csak ki! Mondd, hogy prosti voltam! Hát aztán! Talán te nem?

– De te megúszta...

Rózsi megvonta a vállát.

– Mindenkinek megvan a maga útja, de minden útnak két iránya van. Lehet rajta menni lefelé is, felfelé is. Ezer közül egy, aki jól tájékozódik. Vagy annyi se. Hát igen! Én büszke vagyok magamra, hogy mindig időben fel tudtam mérni a lehetőségeimet.

– Engem meg otthagytál a szarban.

– Mit akartál te? Csak zsiráfot látni, cirkuszba járni, meg pár tarka rongyot. Megkaptad! Nem?

– Meg. Aztán a rendőrségi fogdát is.

– Volt, ami volt! – biccentett Rózsi és egy ideges mozdulattal elnyomta a csikket a hamutartóban. – Ezen már nem érdemes rágódni.

– Szóval a Weisznek se emlegeted.

– Bolond lennék! Mikor megismert, már nem az utcán stricheltem. Megválogattam, kinek rakom szét a lábam. Csak pár jó módú kuncsaftom volt. Ő úgy tudja a szeretőim... Hát mondhatjuk úgy is.

– Mit szól hozzá?

– Mit szólna? Ha egy lány az én koromban még szűz, az vagy mafla, vagy ronda... a Weisz még büszke is rá, hogy annyi jóvágású férfi után mellette kötöttem ki. Úgy érzi, hogy azért őt választottam, mert ő még most is különb, mint sok fiatal. Boldog, mert azt kapta, amire vágyott... és én is. Nagy színjáték ez, nekem elhiheted.

Ezen mindketten elgondolkodtak.

– Még nem mondtad, mi a foglalkozása.

– A férjemé? Ékszerész. Illetve csak volt. Eladta az üzletet, mert előbb-utóbb elvették volna. Mindent pénzzé tett és a vagyonát külföldre mentette. Tulajdonképpen ma ezért jöttem ide. Búcsúzni.

– Hova mentek?

– Jobb, ha most nem mondom el. Elég annyi, hogy innen el. Külföldre. Ha minden simán megy, majd jelentkezem.

– De minek ez a titkolódzás?

– Rossz híreket kaptunk. A férjem barátai sürgetnek. Addig menjünk, míg lehet. Esetleg háború lesz... Vagy még rosszabb...

– Nem félsz belevágni?

– Én? Olyannak ismersz? Nem félek. Sőt, nekem ez a menekülés lesz az igazi megkönnyebbülés. Minél messzebb megyünk, annál biztosabb, hogy nem találkozunk olyan régi ismerőssel, aki fecsegetne rólam a férjemnek. És világot fogok látni! Az Eiffel-tornyot, a Big Bent, még talán a Machu Picchut, vagy a Niagarát is. Ki tudhatja előre? Csodálatos lesz! ...Nem akarsz velünk jönni?

– Nem. Talán ha úgy mondd, gyere velünk, akkor elindultam volna, de így nem.
Rózsi elmosolyodott.

– Hát igen. Látom, sokat okosodtál. Hidd el, én is... Szóval itt maradsz az öregúrral.

– Maradok.

– Hány éves?

– Decemberben betölti a nyolcvanát. Ugyan mi lenne vele nélkülem?

– Szereted?

– Nem tudom. Jó ember. Befogadott. Mellette biztonságban vagyok.

– Mi lesz veled, ha meghal?

Iboly lebiggyesztette a száját.

– Mít tudom én! Azt mondtad háború lesz... Biztos, sok lesz itt a katona. Nem halok éhen...

– Hát akkor Isten áldjon! – megölelték egymást.

Mire Pongrácz bácsi megérkezett a kávéval, Rózsi már elment.



Ottó bácsi megjött

A XX. század nagy történelmi tragédiáit az egyéni életek történeteinek teszik mélységesen fájdalmassá... Soha be nem gyógyuló sebeket örzünk, melyek újra és újra felszakadva gyötörnek, amíg csak élünk.

A gyerekkori emlékek felélednek és értelmet nyer mindaz, ami akkor éppen csak elsuhant felettünk.

A 40-es években mindenkinek meg kellett hozatni a származását igazoló iratokat. A hatóságok által előírt adatokat még a nagyszüleim is beszerezték. Innen tudom, hogy a családjunk minden ága visszafelé egészen az ük-szülőkhöz igazoltan keresztény volt: r.k.

Keresztény, de mint annakidején sok városi, polgári családban, ez csak annyit jelentett, hogy megkeresztelték, befizettük az egyházi adót, és a temetéseken a pap szenteltvizet szórt az elhunyt családtag sírjára. Közben? Nálunk még az öregasszonyok se jártak templomba. Nagyanyám szokta mondani: – Lehet, hogy valami van, de mindent nem kell elhinni, amit a papok mondanak.

Ebbe a családba került István, anyám második férje, a mostohaapám. Ő lett családjunkban az egyetlen templomba járó, aki a római katolikus vallás előírásait az utolsó betűig betartotta. Engem egyházi iskolába járatott, vasárnap pedig vele mentem kézen fogva misére.

Mégis, amikor az elődöket igazolni kellett, fel kellett tűznie a sárga csillagot... és végigment az úton, mint a többi, egészen a krematóriumig.

Mi pedig, hitetlen keresztények, itt maradtunk.

A következő írás ezekből a gyerekkori emlékekből született.

Most, 2011-ben.



1944 lehetett már, mikor Pista utoljára hazajött. Szürke volt és sovány. Mögötte egy még szürkébb, még soványabb, idősebb férfi igyekezett befelé.

Anyám suttogva kérdezte:

– Ki ez?

A válasznak csak a végét hallottam:

– ... rám akaszkodott. Mindenhol a nyomomban volt, nem tudtam lerázni.

...

– Azt mondta, hogy a rokonaihoz jön. Szólni kell nekik. Meg kellene tőlük kérdezni, mikor mehet oda...

...

– Kislányom, neked kell elmenni, értesíteni őket. Egy gyerek nem tűnik fel senkinek.

...

– Nincs messze. Rákóczi út... házszám... név. – ezekre már nem emlékszem.

...

– Lemész a Rákóczi út sarkáig. Balra fordulsz. Megtalálsz. Csak ennyit kell mondani: *Ottó bácsi megjött.*

* * *

Becsengettem. Ismerős arc nézett rám a résnyire nyitott ajtóból. Fiatal lány, akit látásból már ismertem. Pár osztállyal felettem járt a gimnáziumban.

Rémülten nézett rám. Nem engedett be. Csak az ajtóban adhattam át az üzenetet.

– Ottó bácsi megjött.

- Hol van?
- Nálunk.
- Ide nem jöhet. Nem biztonságos...

Ottó bácsi nálunk aludt a hátsó szobában.

Elhúzták a nagy szekrényt és mögötte egy szalmazsákon ágyaztak meg neki, mert felesleges ágy nem volt a lakásban. Pista ágát, szekrényét beszállították a gettóba, ahova végül nem költözött be, hanem bevonult egy munkatáborba, de az ágy és a tükrös szekrény ott maradt.

(Micsoda naivitás! Ha valakit keresnének, el lehet rejteni egy szekrény mögött?)

Három napig tartott a szabadság.

- Ne menj vissza! – kérlelte Pistát anyám.
- Muszáj. Lehet, hogy Ottó beárulna... azt mondják be-súgó...

Pista elment. Többé nem láttam.

Ottó bácsi ki tudja hova lett... Eltűnt, mint Pista ágya és a tükrös szekrény... és egyáltalán... ki volt Ottó bácsi?



Holdtölte

Már nem tudok semmit sem adni,
üres a szívem és fejem.
Elmentek mind, akik szerettek,
ki mondana mesét nekem?
Holdtölte van, vagy utcalámpák
fénye ragyog az ablakon,
anyám mondasz-e új meséket?
Régi meséid már unom.

Ki föld alatt, ki füstbe szállva...
Én didergek s magam vagyok,
égi fohászbán sincs reményem,
mert már az ég is rég halott.
A kárpótlások korát érzük,
mégis itt állok vesztesen.
Mindazért, ami volt s mi nem volt,
a kárpótlás reménytelen.

Vállamon évek. Annyi másnak
volt rosszabb sorsa, jól tudom.
Nekem legalább volt sok álmom.
Nincs életem, hát álmodom.
Itt üldögélek, kinn a szél fúj,
a lombok súgnak: írj! Lehet,
hogy valahol e pusztán földön
hagysz majd egy parányi jelet.

Jelet? Kinek? Minden hiába!
Elkéstem, s minden idegen.
Anyám, mért kellett csendben ülnöm?
Azt nem becsüli senki sem.
Mért kellett várni, bízni, hinni?
Most önmagamát siratom!
Holdtölte van...? Vagy utcalámpák
lesnek be rám az ablakon...?

Anyám köténye

Emlékek között foszló kelme...
de szép is volt anyám szerelme!
Soha nem járt ő feketében,
pedig fagy fészkelte bús szívében.
Köténye tele volt virággal,
százszorszéppel és tulipánnal.
Fekete éjben virágillat,
viharfelhők közt is volt csillag,
mert bánatát szívébe zárta,
ne lássa senki, milyen árva.
Jól emlékszem, hitt benne végig,
hogy fel fog szállni, fel az égig,
s két füstös felhő fenn az égen
összefonódik újra szépen.

Napfogyatkozás

Miért nem szólnak újra a szavak
csobogva, mint sziklák között patak?
Nem kérek többé aranytrombitát,
csak hangja legyen bársony, vagy brokát
annak, ki felolvassa verseim,
s születne bennem gondolat, de ím,
lassacskán már a nevem sem tudom.
Minden hiába, ha gondolkodom,
csak képek bukkannak fel, és előre
mondhatom, rosszabb lesz jövőre,
ha élek még. Ugyan! Ha elkerülnek
a csengő ritmusok, minek örüljek?
És öröm nélkül már minden hiába!
Mit kiálthatnék bele a világba?
Hogy minden fáj, a karom és gerincem,
hogy minden elmúlt, mind, amiben hittem?
Kutyám ugat, mikor felnéz a holdra.
Az ő dala. Nekem is elég volna?

Az orchidea

- Dalma! Vissza kell mennem az irodába.
- Minek már megint?
- A főnök telefonált, hogy most akarja látni a kitüntetési javaslatokat.
- Mi ütött belé, hogy nem ér rá holnap reggel?
- Mit tudom én.
- Azért csak siess haza!

– Dalma! Nem találom a slusszkulcsomat. Te raktad el valahova?

Hm. Ha nem talál valamit, az első gondolata mindig az, hogy biztosan én... – duzzogott Dalma. Persze csak magában. Megpróbált együttérő arcot vágni a kérdés mellé:

- Csak nem hagytad el valahol?
- Nem tudsz mást mondani? Inkább segítenél! Nincs a kocsiban és már az összes zsebemet kiforgattam.

Talán a táskájában...

Az asszony kiment az előszobába. A kabátok eltakarták a fogas alatti polcot, amin a naponta használt szatyrok, táskák voltak, köztük Ádám öblös aktatáskája is.

Kinyitotta. Csodálkozva vette észre a kis átlátszó dobozt, és benne a tápoldatba állított orchideát.

Hát ez meg mi? Meglepetés? Se névnapom, se más emlékeztető ünnep.

Elhatározta, hogy nem hozza szóba, nem rontja el a férje örömet, hátha meglepetést akar szerezni.

Majd meglepődöm, mikor átadja, mintha akkor látnám először – kuncogott.

Tovább kotorászott a táskában. A doboz alól előkerült a slusszkulcs.

– Megvan! – kiáltott örömmel. – Az előszobában volt a földön. Biztos kiesett a zsebedből.

Ádám meg se köszönte, de láthatóan megnyugodott és máris másra terelte a szót.

– Van egy meglepetésem.

Áhá! Most jön a virág!

De nem.

– Képzeld, a szakszervezet kedvezményes színházlátogatást szervez. Együtt megy különjáráttal az egész hivatal.

– Inkább a bérekkel törődnének!

– Nem lehet mindig harcolni, kell egy kis pihenés, szórakozás. A Charlie nényét játsszák. Azt mondják, ez egy vidám darab. Feliratkoztam és neked is kértem jegyet. Na, nem is örülsz?

– De, hogyne. Nagyon... – válaszolt Dalma némi csalódással. Nem is bírta tovább tartani a száját:

– Mit keres a táskádban az a virág?

– Az orchidea?

– Mintha nem tudnád mit vettél!

– Ö... Nem akartalak idegesíteni. Múlt héten az áruházban elvesztettem a dioptriás napszemüvegemet. Lenke néni, tudod, az a kedves, öreg pénztárosnő utánajárt, megtalálta és megőrizte nekem. Neki vettem hálából a virágot.

– Lehet, hogy borraivalónak, vagy egy doboz csokinak jobban örült volna.

– Azt bármikor kaphat, de virágot? Harminc éve, ha kapott valakitől az öreglány. Nyugdíjba megy. Ma búcsúztatják zárás után. Ez az utolsó alkalom, hogy megköszönjem a szívességét. Úgyis be kell mennem az irodába. Útközben beugrom az áruházba és ezt is elintézem.

Dalma kelletlenül megvonta a vállát.

Ádám futtában megcsókolta a feleségét és kiviharzott az ajtón. Kocsiba vágta magát és elhajtott.

Nagy esemény volt a színházlátogatás. Igaz, hogy busszal mennek, de Dalma mégis úgy gondolta, hogy az alkalomnak megfelelően kell felöltözni. Fekete szoknyához ezüsttel átszőtt felsőrészt húzott. Hosszan nézegette magát a tükörben. Egyre bizonytalanabbnak érezte magát.

– Nem leszek túlöltözve? – fordult Ádámhoz.

– Már az összes ruhádat felpróbáltad. Remélem, nem akarod előlről kezdeni. Gyere, mert lekéssük a járatot.

A buszmegállóban Dalma még rosszabbul érezte magát. A nők többsége a megszokott utcai ruhájában jött, fiatalok farmerben, pólóban, az idősebbje kosztümöt húzott, vagy egyszerűen csak a munkaruháját cserélte le egy kevésbé viseltesre. Végre megjött Mary, Ádám titkárnője a jegyekkel. Dalma megörült neki, mert a lány is kicsípte magát, így már nem érezte olyan kirívónak saját öltözkését. Bokáig érő fehér alkalmi ruha volt rajta és egy bolyhos poncho, az is fehér. Dalma az első megkönnyebbülés után rosszmájúan méregette.

Talpig fehérben? Jó hogy liliomot nem tűzött a ruhájára ez a kis kurva. Micsoda név: Mary? Ha felmondanak neki is, mint annyi másnak mostanában, akkor legfeljebb libapásztornak mehet, és nyilván Marcsának fogják hívni.

Felszálltak a buszra. Mary kiosztotta a jegyeket. Nem egy tömbbe száltak, hanem szétszórva a teremben. Volt akinek az emeletre, vagy páholyban jutott hely. Mary azt állította, hogy otthon sorshúzással döntötte el, ki hova üljön. Három jegy szólt a földszinten a második sorba. Ezt Dalma és Ádám kapta véletlenül, meg persze Mary. Erre senki nem tett megjegyzést. Végül is Ádám a részleg főnöke, Mary pedig megérdemli a fáradozásáért, hogy jó helyet kapjon. A többiek egész úton csereberél-

tek, hogy a házaspárok, barátok, barátnők, egymás mellé kerüljenek. Mire megérkeztek minden elrendeződött.

Legtöbbször még soha nem voltak színházban. Most se jöttek volna el, ha nincsenek a kedvezményes jegyek.

Minden elkápráztatta őket, a lámpák, a fényes díszítés, az ülések bordó plüссе.

Mary a ruhatárt kereste, hogy beadhassa a ponchót. Dalmának azonnal feltűnt, hogy a fehér ruha kivágását egy lila virág díszíti.

Orchidea!

Egy pillanatra elhűlt.

Csak nem Ádám virága? Közelebb lépve lehiggadt, mert látta, hogy csak egy művirág.

Csengettek. A jegyszedők befelé terelték a közönséget, a tétovákat helyükre kísérték.

Ádámék jegye bal szélre szólt. A férfi Maryt udvariasan előre tessékelte, aztán ő is le akart ülni, hogy a két nő közé kerüljön, de Dalma megelőzte és így a férfi került a sor szélére.

Újra csengettek, ez talán már a harmadik csengetés lehetett. A terem elsötétült, és felgördült a függöny.

Soha ilyen lelkes közönsége nem volt a Charlie néniének, mint ez a vidéki társaság. Minden poén ült, minden dalt megtapsoltak. Mindenki elégedett volt. Azt kapták, amit vártak.

Amikor felcsendült a szerelmespár kettőse egy emberként révedtek a dallam és a szöveg érzelmes hangulatába.

Orchídeák... fehér orchídeák...

Dalmát is elvarázsolta a dal. Közben érzékelte, hogy Ádám félig felé fordul, és kissé előre hajol. Hát ő is a férfi felé mozdult, hogy a szemébe nézhessen, hogy együtt adhassák át magukat ennek az édes gyönyörűségnek, a régóta hiányolt romantikának. Minden pórusával átérezte:

Monadjátok el, hogy szeretem...

De nem találkozott a tekintetük.

Mit néz olyan elbájolt mosollyal? – követte a férfi szemének irányát.

... és akkor meglátta...

Meglátta, hogy Mary is előre hajol, úgy mosolyog Ádáma... és a tekintetük szinte egymásba olvad.

...Líla orchídeák...

Dalma mindent megértett. Hirtelen felállt.

– Engedj ki– suttogta, ezzel megtörve a varázslatot.

– Mi baj? – eszmélt fel Ádám.

– Rosszul vagyok. Ki akarok menni.

– Menjek veled?

– Felesleges.

A kijáratig jól tartotta magát. Az ajtóban a jegyszedőnő szólt hozzá:

– Segítsek?

Csak a fejét rázta. Betámolygott a mosdóba és kitört belőle a zokogás.

(A dal szövegfoszlányait Szenes Ivántól idéztem)



Tavaszi vágyak

Madárfütytös tavaszi erdő,
hozzám, mint álom, néha eljő,
s futok, mint gyermek, dombra, völgybe,
tavaszi zsongás vágya tölt be.

Aztán a reggel búja, gondja,
hogyan mozduljak, keljek újra?
Az álmok gyorsan messze szállnak,
a víg tavaszok másra várnak.

Le kellett volna mindent írni...
Mindegy, ki látja, nézi, érti!
Jaj, elszállt minden üzenet,
mint a tavaszi fütytelek.

Mazsolák

- Csókolom!
- Mi volt az iskolában?
- Képzeld, több mint ötvenen vagyunk. A lányok elől ülnek. Csak egy fiú van az első sorban, de ő nagyot hall. Azért. Két cigánygyerek is van közöttünk. Furcsa, hogy nem is hasonlítanak egymásra.
- Rokonok?
- Nem.
- Akkor mért hasonlítanak?
- Csak gondoltam... Az egyik alacsony, pufók. Csendben megül a helyén. A másik meg olyan, mint egy sovány hindu, egy aszkéta, vagy mit tudom én... és minden ricsajnak, hülyeségnek a közepében van. Valamilyen Karcsi. Gyakorlaton egymás mellett ülünk. Folyton vihog.
- Ne vihogj Jutka! Gyere enni. Pörkölt nokedlival.
- Legalább figyelnél rám... Nem én vihogok, hanem az a srác. A Karcsi.

Ez nem olyan, mint a mohácsi kollégium volt. Idősebbek is vannak közöttünk, a szakérettségisek. Van, aki családos.

Kevés a lány és milyen csúnyák! Talán egy van közöttük valamirevaló, a Piri. Vele lehetne normálisan beszélgetni, de sajnos mindig öt-hat srác veszi körül.

...És még sajnosabb, hogy gyakorlaton nem mellé kerültem. Judittal kell egy padban ülnöm. Ez a lány mindenre mond valami kifogást, és azt hiszi, hogy neki van igaza. Felvág a jeles érettségijére, közben gőze sincs a gyakorlati dolgokról. Néha kimondottan gyámoltalan. Széthagyja a holmiját. Én szívesen megkeresem neki és akár utána is viszem, de ezt se méltányolja. Nagyon fenn hordja az orrát. Csak tudnám miért!

– Piri mesélte, hogy Karcsi elsírta neki a bánatát. Volt egy nagy szerelmi csalódása. Azt mondta Pirinek, hogy velem nem is mer barátkozni, mert biztos nem állnék vele szóba, vagy kinevetném, ő pedig nem akar több csalódást.

– Ne fecsegj annyit, hanem egyél!

– Mondtam a Pirinek, hogy nyugodtan jöhet a Karcsi, ha csak beszélgetni akar, az rendben van. Én nem fogom kinevetni.

Judit elment a Takács Ferivel füzetet venni az osztálynak. Mert a matektanár azt találta ki, hogy mindenkié egyforma legyen. A Feri azért kellett, hogy legyen, aki cipeli az 58 füzetet. Én is jelentkeztem, de a tanár nem engem jelölt ki. Azt hittem felrobbanok. Én akartam vinni Jutka mellett a füzeteket. Ez lenne a féltékenység? Rettenetes érzés. Soha többet, senkire nem leszek féltékeny.

– Ma fényképeket mutatott a Karcsi. Az egyiken hegedült. A hegedút karácsonyra kapta. A sötét bő-

rével úgy néz ki a képen, mintha ő lenne a prímás. Aztán gyerekkori képet is mutatott, azon egészen sápadt. ...A vonó pedig nem is az övé, csak a kezébe adták a kép miatt.

Apám 300 forintot küldött. Azt írta, azért, hogy ne kelljen semmiből kimaradnom. Ma kedvezményes színházbérletet árultak. Diákbérletet! Én is vettem. Novemberben már be lehet váltani. Talán Judit is hajlandó eljönni velem.

-Anyu! Karcsi bőre a nyáron sült le, mert cséplésnél dolgozott egy állami gazdaságban. Nem mintha számítana.

Rengeteg viccet tud, és sokszor végignevetjük az egész szünetet. Feri azt mondta, hogy mi, Karcsival az életet is végig tudnánk együtt nevetni.

- Tc! Már megint a Karcsi! Kifogy a viccekből, aztán két hónap múlva más lánynak mondja el ugyanazt a vicckészletét.

Levelet kaptam hazulról. Apám nem hajlandó belépni a tsz-be. Nem bírja tovább az állandó zaklatást. Otthagynak mindent. Az ország másik végébe költöznek, ott ajánlottak neki munkát. Békéscsabán krampácsoló lesz a Vasútnál.

Hova fogok én ezek után haza menni? Mindig tovább, tovább... Hol az én hazám? Sok helyhez kötnek szálak, de sehova igazán. Ha én egyszer vala-

hol letelepedhetek, hatökörrel se lehet onnan elhúzni.

- Anyu! Szegény Karcsi hét végén is a kollégiumban marad, mert a szülei elköltöztek Békéscsabára. A nyári szünetig nem tud olyan messzire haza utazni. Egyszer eljöhetne hozzánk?

Most pedig bajuszt fogok növeszteni, hogy férfiasabb formám legyen. Az talán majd a lányoknak is tetszik.

- Kérdeztem Karcsit, hogy mi az a kis pizsok az orra alatt. Szerinte bajusz. Már fényképet is csináltatott és elküldte a szüleinek. Nekem is adott belőle. Ugye milyen rémes? Olyan, mint Hitler!

Meghívtam Jutkát színházba. Azt mondta, csak akkor jön, ha levágatom a bajszoamat. Mit képzelsz? Azt ugyan várhatja! Teljesen elszemtelenedne. Így is elég beképzelt!

- Anyu! Szombaton a Három a kislány megy a színházban. Karcsinak bérlete van. Meghívott, hogy tartsak vele.

Azt mondják, csak az ökör következetes. Tegnap leborotváltam a bajszoam.

Mire a színházból kijöttünk, eleredt a hó. Gyönyörűséges, nagy pelyhekben hullott. Karcsi hazakísért. A kapu előtt még megálltunk. Megfogta a kezem és azt mondta, gyere közelebb. Én csak kíváncsi voltam, hogy mit akar. Megcsókolt és az mondta: ... Csillagom, és hogy ezt senki másnak nem tudná mondani. Csodálatos, hogy milyen kedves tud lenni és milyen szép szerelmes szavakat tud!

Hazakísértem. Azt mondtam neki csillagom. Azt hiszem ez nagyon tetszett neki, mert hagyta, hogy megcsókoljam. Megkérdeztem tőle, tudja-e mit jelent a csók?

Nem tudta.

Elmondtam neki, amit a többiektől hallottam a kollégiumban:

A csók annak a jele, hogy az emelet beleegyezett, hogy a földszint kiadó.

Azt mondta, ő ezt még nem hallotta... és mintha nem is tetszett volna neki, ezért megpróbáltam korrigálni.

– Tudom, tudom, hogy te nem olyan vagy! – ezt igazán jóindulattal mondtam, mégis otthagytott.

Mit kellett volna mondani?

Nem lehet kiismerni ezt a lányt.

Ma szünet van, de nem bírom ki itthon. Bemegyek az iskolába körülnézni. Tegnap este bál volt a kollégiumban. Sajnos engem nem engedett el az anyukám, hiába könyörögtem. Szegény Karcsi biztos

nem keresett más partnert. Nem hiszem, hogy nélkülem elment volna a bálba. Úgy sajnálom szegény fiút! Lehet, hogy míg a többiek mulattak, ő egymágában ábrándozott rólam a kollégiumi szobában. Bár csak mellette lehettem volna, hiszen én vagyok az ő egyetlen csillaga...

Jó, hogy megcsókoltam Jutkát. Egészen fel szabadultnak éreztem magam ettől az esti sikertől.

Hú, mekkorát táncoltam az éjjel! Piri remekül táncol, pedig elég duci.

Mikor beértem a suliba, a folyosón traccsolt a fél osztály. Karcsi pont a Pirihez fordult:

– Csillagom, te...

Jaj! Azt mondta neki: Csillagom! Úgy éreztem, menten összeesek, de nem mutattam, csak otthagytam őket. Mi a francnak kellett nekem vasárnap bemenni az iskolába? De legalább megtudtam milyen megbízhatatlan alak ez a Karcsi!

Jutka nem áll velem szóba. Csak tudnám mi baja! Hiába minden, nekem soha nincs szerencsém a lányokkal...

Kár volt levágnom a bajszoamat!

* * *

Amálka virágai

Régen jártam ebben a városban. Alig van már ismerősöm, elköltöztek, meghaltak, ki tudja hová lettek. Az utcák képe is egészen megváltozott, alig ismerek rá. Mintha nem is ez lenne a szülővárosom, fiatalságom színhelye...

A déli harangszó! Igen, az úgy zeng, mint régen. Innen, onnan, a város minden zugából. A közeli tornyok szava öblösen hömpölyög, de távolról csak halk gíngalló a felelet.

Hamarosan felpezsdül a főutca. Nyüzsgő diáksereg lepi el a várost. Zsivaj, nevetés, mozgás mindenütt. Olyan ismerős ez az egész. Szinte öntudatlanul fürkészem az arcokat, keresem az osztálytársaimat. Hosszú percek múlva ocsúdok rá, hogy hiába. Ez már egy új diáksereg. Akiket ismerhetnék, akikkel együtt koptattam az iskola-padot, már régen megöregedtek. Akárcsak én.

Ötévenként megtartották a szokásos összejövetelt. Csak egyszer tudtam elmenni. Annak is van már vagy húsz éve, de azért hívtak. Újra és újra hívtak.

Mi volt az utolsó üzenet? Egy szelíd, szomorú szemrehányás.

Nem jöttél el az érettségi találkozóra, pedig nem lesz több! Már csak heten jöttünk össze. Ebéd után lementünk a temetőbe. Virágot vittünk és sírtunk. Maholnap nyomunk sem marad.

Most itt vagyok. Tudom, hogy utoljára.

Kit kereshetnék ennyi év után?

Ismerősként már csak a székesegyház négy tornyát, vagy a dzsámi zöldes kupoláját köszönhetem.

Hova tűnt a csilingelő, zakatoló sárga pécsi villamos? A Felsőmalom utcai Park mozi? Gyerünk tovább!

Lám csak! Ez a külvárosi kertes kis ház megvan még! Itt lakott a Kárász család, Kárász Géza és a felesége, Amálka. A kertben árnyliliom és legényvirág nyílt sűrű összevisszaságban. A mogyoróbokor árnyékában kerek fehér asztal állt, körülötte kerti székek. Hány csendes nyári délutánt töltöttünk ott! Kártyáztunk. Zsíros, durák, csaló vagy taccs járta, de ha a szomszédból átjött egy kisgyerek, akkor a Fekete Péter is megfelelt. Nem volt még televízió, nekünk ezek a gyerekes kártyajátékok jelentették a szórakozást.

Megváltozott a világ, megváltozott az élet, de Kárászné háza még áll.

Az ablakban néhány cserepes orchidea, régen is ez volt Amálka kedvence.

Drága virág volt az! Akkoriban nem is nagyon lehetett hozzájutni. Meg is kérdeztem egy alkalommal Amálkát, hogy kitől kapta.

– Gézától. Ugyan, ki mástól kaphattam volna?

– Házassági évfordulóra, vagy születésnapra?

– Jaj, dehogy – mosolygott Amálka – szavak helyett, mindig szavak helyett.

– Értem. A nótában is benne van, hogy „Egy rózsaszál szebben beszél, mint a legszerelmesebb levél”, de az orchideát még nem hallottam így emlegetni.

– Tudod szívem, a férjem igen érzékeny ember. Hiszen ismered! Sértődős, mindent szót magára vesz. Néha kitör a vihar, a vita, hiába vigyázok. Egyszer egyiknek, egyszer másiknak van igaza. Na de ha pont nekem, azt a viláért el nem ismerné. Sajnos személyes sértésnek érez minden szót, amiben nincs is sértő szándék. Azt meg pláne nem ismerné be, hogy félrehallotta, amit mondtam. Belelovallja magát és egyre haragosabb.

Akkor borzasztó, miket tud mondani. Egyszer-kétszer úgy megbántott, hogy sírva fakadtam. Lehet, hogy hamar megbánta, de a világért nem mondta volna egy szóval se. Hanem! Másnap hozott egy cserép virágot. Szavak helyett. Így jött össze ez a néhány cserép orchidea. Mindig is a kedvencem volt, de így még kedvesebbek nekem.

Ennyi az emlékem Amálkáról, ez is arról jutott eszembe, hogy az ablakban most is ott van néhány cserép virágzó orchidea.

Becsöngetek.

Kutyaugatás.

Igen, Amálkának volt egy kócos, fekete pulija, de ez már nem lehet az, hiszen több, mint negyven éve...

Géza nyit ajtót. Magas, szikár, mint amilyen volt, de azért felette is eljárt az idő. Mellette egy rókavörös kutya kíváncsiskodik. Gazdájának egy intésére háttérbe vonul.

Géza kérdően tekint rám. Aztán, mintha szellemet látna:

– Csak nem?

– De bizony!

– Csak az első pillanatban... Azt hittem káprázik a szemem, de nem csoda! Nagyon régen láttalak. Gyere be, nézd meg hogyan élek. Már 20 éve nyugdíjas vagyok.

– Én is.

– Hihetetlen, mennyire repül az idő – bólogat megadóan. – De hát ez a világ rendje! – teszi hozzá, éppen csak, hogy kitöltse a pillanatnyi szünetet. Máris terelget befelé a házba.

– Amálka?

– Három éve elment a drágám... Én meg itt vagyok egyedül. Illetve ketten vagyunk a kutyámmal. Naponta megsétáltatom. Amálka kedvenc virágait gondozgatom, míg élek. Más dolgom már nincs.

Bementünk a szobába. Nem tudom, mi minden került még szóba, csak arra emlékszem, hogy telis-tele volt a lakás Amálka kedvenc virágaival. Virágtartón, polcokon, asztalokon, a szekrények tetején, mindenütt, mindenütt orchidea virágzott.



Álom

Úgy hullott rám az éjszaka,
mint kripták néma bársonya.
Futnék előre, nincs hova,
itt fény se rebben már soha.
Valami hajt, tovább, tovább...
Most osonok egy bolton át...
Állványok közt lapulva még
megfojt e dohos, sűrű lég...
Kapaszkodnék, de nincs mibe,
karom kinyúl a semmibe,
...s akkor rám dől egy polc selyem.
Fény villan, álom nincs ilyen!
Piros, kék, zöld, arany brokát
hasítja át az éjszakát...
Káprázat ez a ragyogás!
A vekker szól. Nincs folytatás.

Irodai kapcsolat

Bálint és Anna Lellén, egy tíznapos tanfolyamon jött össze. A korosodó férfi elégedetten konstataálta, hogy még mindig lehetnek sikerei a nőknél, csak otthon az asszony meg ne tudja...

A balatoni szép napoknak sajnos hamar vége lett, és Bálint tulajdonképpen befejezettnek érezte az ügyet, melynek hevessége kezdett szép emlékké szelídülni. Egy verőfényes őszi napon azonban Anna váratlanul betop-pant Bálint irodájába.

– A főnökhöz jöttem tanácsért, mert nem ismerem ki magam a bruttósításon. Hozzád küldött.

– Magadtól nem is jöttél volna?

– Jobb így! Jobb, mert így nem én tehetek róla. A Sors terel mindig hozzád.

Bálint kiszólt a titkárnőjének:

– Ne zavarjon senki! Fontos számításokat vég-zünk a bruttósítással kapcsolatban.

A biztonság kedvéért a kulcsot is ráfordította, az-tán magához ölelte az asszonyt, és hirtelen örömeben úgy forrt rá, mintha valami váratlan kincsre talált volna, amit soha többé nem akar elengedni.

Aztán leültek a heverőre és szinte egymás szavába vágva mondták el az elmúlt pár hét történéseit. Anna a férjét is emlegette.

– Megint berúgott és részegen be akart jönni hoz-zám... de bezártam előtte az ajtót. Másnap dühében be-lém kötött valami apróság miatt és megvert.

– Az állat! – háborgott a férfi.

– Mindig ezt csinálja. Mindig. Már nem bírom sokáig... Tegnap különösen goromba volt!

– Micsoda brutalitás!

– Nézd csak – gombolta ki Anna a blúzát, hogy megmutassa a bordáján az apró kék foltot... – itt a nyoma... még most is fáj.

Bálint megértően bólogatott, de már csak az aszszony kibuggyanó fehér mellét látta...

Dél körül Bálint felesége nézett be az irodaházba.

– A férjem elment már ebédelni? – érdeklődött Pirinél, a titkárnőnél.

– Még itt van, de most nem lehet zavarni. Rendkívül fontos tárgyalása van.

– Az igazgatóval?

Piri lebiggyesztette az ajkát:

– Nem! Annával, az egyik vidéki részleg vezetőjével... Most éppen bruttósítanak... – fűzte hozzá egy parányi gúnnyal.

Csergőék Márikája

1.

Csergő János vasutas volt, a felesége egy tehenészetben dolgozott. Egyetlen vágyuk volt, hogy a kislányuknak, Márikának könnyebb élete legyen, mint ami nekik jutott.

– Tanuljon, ameddig csak fizetni tudjuk a rávaló pénzt – egyezett meg a házaspár.

Nem ment ez könnyen, a cél érdekében minden kiadást meg kellett gondolniuk. Nagyon takarékosan éltek. Márika nem kapott kollégiumot, de szerencsésen sikerült neki egy viszonylag olcsó albérletet szerezni.

– Jobb is – mondta az apja – több ideje marad tanulni, nincs takarodó, meg mit tudom én miféle kötöttség.

Márika nem volt különösebben tehetséges, de szorgalmával jó eredményt ért el. Maradék idejében sem lófrált, hanem kötött, horgolt, hogy a ruháit egy-egy új darabbal kiegészíthesse, ezzel is kevesebb legyen a szülei kiadása. Szőke, kék szemű, karcsú lány volt, minden jól mutatott rajta.

Ha egy szóval akarnám jellemezni, akkor azt mondanám: „Nagyon”.

Nagyon kitartó, nagyon céltudatos, nagyon komoly és nagyon, nagyon csinos volt. Az osztálytársai, talán kicsit irigységből, inkább törtetőnek mondták, és ha valamiről véleményt mondott, többnyire legyintettek. Mit tudhat az a világról, aki semmi szórakozásban, buliban nem vesz részt!

A középiskolát eredményesen zárta.

Tanár szeretett volna lenni.

– Tudom, hogy abból se lehet valami fényesen megélni – sóhajtott az apja – de hamarabb végez, mintha orvosnak jelentkezne és a költség is sokkal kevesebb.

– Meg aztán ott a karácsonyi szünet, meg a nyári! Meg a megbecsülés! – örvendezett az anyja, mert a saját egykori köztisztelőben álló tanítóira gondolt – egy tanárnő mégiscsak valaki.

Márka Pestre került az egyetemre. Továbbra is szorgalmasan tanult. Sőt, hogy a szüleinek kevesebb gondja legyen, magántanítványokat vállalt, általános iskolásokat korrepetált.

Csergő János büszkén újságolta a munkatársainak:

– Egyetemre jár a lányom. Tanár lesz belőle, talán még iskolaigazgató is lehet a végén.

– Sokba kerülhet az! Hogy bírjátok?

– Jól tanul, ösztöndíjas. Mellette még dolgozik is. Szinte eltartja magát. Csak a nejem küld neki néha egy kis hazait csomagban. Azt még kibírjuk.

Márka egyik tanítványánál ismerkedett meg Piros Dezsővel. A fiatalember hazavitte a kocsiján. Nem pusztán udvariasságból, hanem mert azonnal megtetszett neki a csinos lány.

A következő, hetekben – hogy, hogy nem – mindig összetalálkoztak, mikor Márka befejezte a korrepetálást.

Szerelem első látásra?

Ha nem is azonnal, de hamarosan Márka is felengedett. Hamarosan mindketten úgy érezték, hogy csak egymással tudják elképzelni az életüket.

A fiú egy biológia pályázaton nyert egy viszonylag szép összeget. Azonnal megvette a gyűrűket, hogy mindenki láthassa, ők már összetartoznak. Pár nap múlva

bepakolta a holmiját a bőröndjébe és búcsút vett a kollégiumi szobatársaitól. Átköltözött Márika albérletébe.

Azt tervezték, hogy csak akkor házasodnak össze, ha mindketten befejezik az egyetemet.

Csergő Jánosné mindezt így kommentálta a szomszédoknak:

– Marikának komoly kérője akadt Pesten, de okos az én kincsem! Nem kapkodja el a férjhez menést. Ki tudja mi lesz még? Lehet, hogy még jobb partit is csinálhat.

Marikának persze esze ágában se volt ilyen számítgatás, hiszen fülig szerelmes volt a párjába. Egy kis problémát jelentett, hogy Dezső már végzős orvostanhallgató volt, de Marikának még két év volt vissza a diplomáig.

– Két év nem a világ, mert a szerelem és a hűség örök – bizonygatták egymásnak.

Szép terv volt ez, de a megvalósítás sokkal nehezebben ment.

Dezső az ország délkeleti csücskében kapott kórházi állást. Sok volt az ügyelet, és a kezdő orvosi fizetésből nemigen lehetett Pestre járni.

Már az első félévet alig bírták egymás nélkül. Szilveszter napján Dezső megtankolta a kocsiját és felutazott Pestre Marikához.

Nagy örömmel ugrottak egymás nyakába. A délutánt ágyban töltötték, majd Dezső előadta a tervét, hogy most ünnepelni fognak, elmennek szilveszterezni.

– Már sötétedik, öltözz gyorsan és menjünk. Márika azonban húzódozott.

– Fáradt vagyok. Nem érzem jól magam. Maradjunk itthon és beszélgessünk. Olyan régen voltunk együtt.

– Te viccelsz? Szilveszterkor itt ülünk? Táncolni fogunk! De még mennyire!

– Én most nem szeretnék táncolni. Nincs kedvem kimozdulni – morcoskodott a lány.

– Az én kedvemért! Meglátod, milyen jó muri lesz – unszolta a férfi.

– Ne erőltess, nem akarok sehova menni.

– Több mint 200 kilométert vezettem azért, hogy veled mulathassam át Szilveszter éjszakáját és te ennyit nem tudsz megtenni?

Már tizenegy is lehetett, mikor Márika végre megadta magát. Felvette a legszebb ruháját és elindultak, hogy felfedezzék a pesti éjszakát. Odakinn már rikoltottak a trombiták, pattogtak a petárdák, harsogott a zene, mikor kiléptek az épület előcsarnokából.

Alig tettek pár lépést Márika megtántorodott, homlokát kiverte a veríték.

– Szédülök – suttogetta, de Dezső még mindig azt hitte komédiázik.

– Ne játszd meg magad – mordult rá, de mindjárt rájött, hogy a lány nem színészkedik, mert a gyenge utcai világításban is látszott, hogy Márika holtsápadt.

– Nagyon fáj a gyomrom. Hányingerem van. Jaj mi ez? – görnyedt előre.

Dezső tenyerébe fogva támasztotta meg a lány fejét, hogy könnyíthesse magát. *Csak nem terhes? Nem!*

A villódzó fényben látta, hogy a lány vért hányt.

Azonnal képben volt, tudta, hogy komoly a baj.

Betámogatta, vissza az előcsarnokba.

Leültette egy fotelba.

– Itt várj, hívom a mentőket.

2.

Dezső is a mentőbe szállt és elkísérte Márikát a kórházba. Szerencsére, mert az éjszakai ügyeletet aznap egy szemész látta el, aki mikor álmosan előjött, először a mentősökre förmedt.

– Megmondtam, hogy a hányósakat Szilveszterkor azonnal a detoxikálóba vigyétek és ne ide hozzátok az én nyakamra!

Dezső tisztázta a helyzetet. Az ügyeletes mentegődzött, gyorsan vérnyomást, pulzust mért, hogy valami szakszerűséget produkáljon a fiatal kolléga előtt, de látszott, hogy szinte tehetetlen. Végül kétségbeesetten széttárta a karjait:

– Itt ilyenkor a fű se nő! Betesszük a kislányt a prof betegeinek fenntartott külön szobába. Sokat segítene, ha vele tudnál maradni. Egy nővér a rendelkezésedre áll. Reggel a belgyógyász kollégám veszi át a szolgálatot, majd ő intézkedik. Addig ki kell tartani.

Reggel Dezső telefonált Csergőéknek, aztán kocsiba ült, hiszen vissza kellett mennie a munkahelyére. Tele volt aggodalommal, mert a részletes kivizsgálás csak ezután következett. Telefonon hetente többször is érdeklődött, de személyesen ritkán tudott eljönni.

Márka édesanyjának, vasutas férje után szabadjegy járt. Minden vasárnap meglátogatta a lányát. Hét közben a munka miatt nem mehetett, így orvossal csak ritkán tudott beszélni. Ettől függetlenül otthon beszámolt arról, amit itt-ott összeszedett az ápolónőktől, meg Márka szobatársaitól.

– Nagyon beteg az én drágám. Azt mondják leromlott, mert nem evett rendesen. Persze, az a városi koszt! Csupa műanyag, vagy micsoda, meg tartósító! Meg hogy nem pihent, sok volt a tanulás, meg a munka,

idegesség. Ugyan már! Mindig szorgalmas volt és nem lett tőle baja. Azt mondják a tüdején is találtak valamit. A levegő! Az a bűdös pesti levegő, az ártott neki! Én egy hétig se bírnám ki a sok autó bűzét szagolni. De most szanatóriumba viszik. Ott majd kikúrálják.

A kórházi kezelés után Márika valóban szanatóriumba került és hosszú időt kellett ott töltenie a teljes gyógyulásig.

Dezső eleinte kéthetenként látogatta, később havonta. Volt, hogy levelet írt, vagy csak egy képeslapra jutott ideje.

Márika megértette. Sokat dolgozik, kell a pénz, a jövőjüket építi.

A tanári diploma már szóba se került, az orvosok nem javasolták, hogy olyan körülmények között, ahogy eddig élt, folytassa az egyetemet. Nem is vágyott rá. Évet vesztett, tovább kellett volna távol lenni kedvesétől és a házasságkötés is messzebbre tolódott volna.

Csergéné ezzel is elégedett volt.

– Azért törje magát Márika a tanulással, hogy egész életében mások buta kölykeivel vesződhessen? Doktorné lesz belőle! Majd a saját gyerekeit nevelgeti.

Márika hazakerült. Sápadtan, bágyadtan, de egészségesen. A rokonok, szomszédok, akik se a pesti kórházba, se a szanatóriumba nem mehettek utána, most sorra látogatták. Szinte csodájára jártak. Már szinte kényelmetlen volt a családnak az örökös vendégjárás, kiadást is jelentett, mert állandóan készen kellett állni valami harapnivalóval, itallal, kávéval, hogy ki ne beszéljék őket a jóindulatú ismerősök.

Dezső is eljött időnként. Sok volt a megbeszélni való, mi történt az elmúlt időben, alig értek a végére, már indulni kellett neki vissza. Az esküvőt őszre tervezték, de

az régen volt, még mielőtt Márka hazakerült a szanatóriumból. Mostanában Dezső nem beszélt róla, a lány meg röstellte szóbahozni.

Csergő elkezdte noszogatni a lányát, hogy ha már kipihente magát, keressen valami állást, mert kevés a pénz, az árak meg egyre magasabbak. Jön az ősz, rá kell készülni az esküvőre. Valami stafíring is kellene. Igaz, azt mondják, hogy az már nem divat manapság, de ne mondhassa senki, hogy a doktor pucér seggel vette el a feleségét.

Márikának semmi elképzelése nem volt, mivel foglalkozhatna, ha nem lehet tanár. Félve, de minden meghirdetett állásra jelentkezett. A félbehagyott tanulmányait, meg a szanatóriumot említve, mindenütt csak fanyalogtak. Volt, ahol biztatták, hogy majd értesítik az eredményről, de ez se volt komoly ígéret, hiszen még a címét se írták fel, hol érhetik el. Apja minden este faggatta, mi volt, hogy' volt. Értetlenül hallgatta, mert szinte hihetetlen volt számára, hogy nem kapnak két kézzel a munkáltatók az ő ügyes, okos lányán. Milyen világ ez? Márikának nagyon kellemetlenek voltak ezek az esti beszélgetések. Pláne, mikor apja azzal kezdett fenyegetőzni, hogy majd ő bemegy és megmondja a magáét annak a személyzetisnek. Ne az ő lányával szemétkedjen!

Végül Márka már bármit elfogadott volna, hogy ne kelljen otthon ülni, ne kelljen hallgatni szülei elégedetlen morgolódását.

Egy véletlen baleset időleges megoldást hozott. Az áruház egyik terhes pénztárosnője elcsúszott, megütötte magát és a koraszülés miatt hamarabb kezdte meg a szülési szabadságát, mint tervezték. Márikát szerződéssel alkalmazták a helyére. A fizetése nem volt sok, de kosztra, lakásra nem volt gondja, hiszen otthon lakott.

Szülei azt tanácsolták, hogy keresetét tegye félre az őszi lakodalom kiadásaira.

Márka, mint minden apróságról, erről is azonnal beszámolt a vőlegényének. Dezső válasza határozott volt. Nem akar nagy lakodalmat. Sőt! Semmilyen se... Esetleg egy ebéd, vagy vacsora a legszűkebb rokoni körben. A házasság tulajdonképpen magánügy. Különben is, évek óta ismerik egymást, az egész ceremónia csak egy hivatalos aktus, nem kell abból extra ügyet csinálni. A templomi esküvőt is ellenezte. Talán viccnek szánta levele végén az otromba mondatot:

Remélem, nem akarsz fehér ruhában, liliommal a kezedenben lejtetni mellettem a pap elé!

Márka kicsit duzzogott, de végül megadta magát. Szüleit hamar meggyőzte, hogy fogadják el Dezső véleményét. Úgyis drága a menyasszonyi ruha és elvégre mindketten modern emberek, minek az a nagy cécó.

3.

Márikát a pénztáros helyére vették ugyan fel, de mivel nem volt ilyen gyakorlata, valaki más ült be a pénztárgéphez, ő meg amolyan mindenes lett. Feltöltötte a polcokat, csattogtatta az árazó gépet, eligazította a tájékoztatlan, többnyire türelmetlen vevőket. Zárás után a takarításban is részt kellett vennie. Papíron napi hat órát dolgozott, ami a valóságban több mint nyolc óra volt. A különbözetet szabadnapként kapta meg. Jobban örült volna, ha kifizetik.

Mint eddig mindig, itt is szorgalmasan dolgozott és alkalmazkodó természete miatt jól be tudott illeszkedni a többiek közé. Beszélgetésre nem volt idő. Legfeljebb Való Géza, a biztonsági őr szólt hozzá pár kedves szót, sőt egyszer egy szál rózsát is hozott. Mint mondta, csak úgy! Mert megérdemli. Ha nagyon későn végzett, hazakiérte, hogy ne féljen a kihalt utcán.

Megdicsérte a gyűrűjét.

– Csak nem menyasszony? Mikor lesz az esküvő? Az ősszel? – érdeklődött.

A lány mosolyogva bólintott. Jóformán meg se nézte a férfit. Nem is volt rajta semmi különös. Magas, vállas alak volt, vörösképu, kopaszodó, azt rebesgették, hogy elvált ember. Vagy özvegy? Márikát ez sem érdekelte, el volt foglalva saját dolgaival. Hetente beszámolt Dezsőnek a terveiről, még azt is megírta, mit akar venni a keresetéből, mintha legalábbis engedélyre lenne szüksége. A doktor úr figyelmeztette, hogy bútorra, nagyobb darabokra ne gyűjtsön, mert egyelőre nincs kilátásuk lakásra. A kórházban jó helye van, biztos az előmenetele, ezért nem szeretne változtatni. Valószínű az esküvő után még pár hónapig, esetleg évekig amolyan távházasságban

fognak élni, aztán majd találnak valami megoldást. Ráérnek a berendezkedésen töprengeni.

Ez a levél nagyon elkésérítette Márikát. Való Géza észre is vette rajta a levertséget. Hazafelé kifaggatta, mi a bánata.

– Márka drága, ha nekem ilyen szép, fiatal menyasszonyom lenne, bizony nem messziről szeretném, hanem repülnék hozzá, mint a madár.

A lány alig figyelt rá.

Legközelebb moziba hívta, de Márka csak a fejét rázta. Géza azt hitte, félreérti a lány a meghívást.

– Nem akarok én semmit, tudom, hogy gyűrűs menyasszony, csak szerettem volna, ha kicsit kikapcsolódik, mosolyog. Hiszen olyan szép az élet!

– Higgye el Géza, ha akarnék, se tarthatnék magával – szabadkozott a lány – hét végén érettségi találkozóra megyek. Egész napos program. Azt hiszem jó szórakozás lesz.

– Ebben az augusztusi melegben?

– Most tudtak szabad termet adni az iskolában. Tavasszal az érettségik, szeptemberben meg már a tanítás kezdődik és akkor el se tudnék menni a készülődés meg az esküvőm miatt. Így is nehezen, mert máris sok a tenivaló. Ruhapróba a varrónőnél. Meszelés, rendezkedés a lakásban. Ha lakodalmat nem is tartunk, azért rá kell készülni a vendégek fogadására.

– Jó szórakozást! Remélem nem bánja, ha majd én is elmegyek megnézni a boldog menyasszonyt, meg azt a szerencsés pasast, akivel oltár elé áll.

Mind a ketten nevettek. Márka hosszú idő után most érezte magát először igazán felszabadultan boldognak. Alig várta, hogy másnap elmesélhesse a barátnőinek, hogy a sok betegeskedés után végre újra egészséges és sínen van az élete.

4.

Mintha tegnap lett volna... Percek alatt fel tudták venni a beszéd fonálát, hangoskodtak, csiviteltek, mint középiskolás korukban, az óráközi szünetekben. Alig több, mint öt éve, hogy kirajzottak ebből a gimnáziumból. A többség még tele volt reménnyel, lelkesedéssel, bár egyesek már csak megjátszották a gondtalan fiatal, mert igyekeztek a többiek hangulatához igazodni.

Mintha tegnap lett volna... de azért sok volt az öt év, sok volt a csalódás. Nem, most nem szabad megmutatni semmit abból, ami fáj. Ma mindenki a sikeres, boldog arcát mutatja. Lehet, hogy előbb utóbb az lesz az igazi...

Előhozták a tablót, és jókat nevettek magukon, egymáson, a komoly, kicsit megszeppent arcokon. Lát-szik, hogy akkor még azt hitték, fontos a következő lépés, pedig azóta kiderült, hogy semmi az egész...

Bejött az osztályfőnök, a kedves, a felejtethetlen példa... akit úgy utáltak annakidején. Igen. Uhu volt a csúfneve. Uhu, a vészmadár, mert mindenben bajt szimatolt, mindent tiltott, féltette a diákjait, az állását és ki tudja még mi mindent. Most úgy néztek rá, mint egy csodátévő szentre, mert csak egy tanuló bukott meg az érettségiben, de az is átment a pótvizsgán.

Kurucz Piri átadta a csokor rózsát és elmondta a köszöntő beszédet, ami tele volt könnyes hálával, mert ilyen iskola még nem volt és nem lesz, ahol ilyen felkészítést kapnak a tanulók. Mint egy nagy család... Isten áldása.... – Pirinek való feladat, gondolta Márka, azelőtt is teljes odaadással nyalt a tanároknak.

Uhu ellenőrizte a névsort. Árva Sanyi hiányzott. Valaki mindjárt beszámolt róla, hogy meghalt, még nyáron az érettségi évében. A szíve... Maga volt otthon, a

szülei külföldön nyaraltak... és ha a kutyája nem vonyít olyan rémesen, ki tudja, mikor találják meg... Rettentetes...

Kurucz Piri mindjárt bejelentette, hogy délután mindannyian elmennek a temetőbe. A koszorú ára benne van a beszedett költségekben.

Ezután névsor szerint sorban fel kellett állni és elmondani, mi történt az elmúlt öt évben.

– ...de csak röviden, mert sokan vagyunk és az ebéd pontosan 12-kor kezdődik!

Így a részletek kimaradtak. Minek is? Úgyse érti senki, olyan távol kerültek egymástól.

Márikának mégis feltűnt egy város neve. Lám csak, kicsi a világ! Balog Zsuzsi abban a kórházban labo-ros, ahol Dezső dolgozik. Jaj de jó, legalább hall róla.

Útban az ebédlő felé szóba is hozta Zsuzsinak, csak úgy mellesleg, mintha nem lenne különösebben fontos:

– Nincs nálatok egy fiatal orvos, akinek... mi is... azt hiszem, Dezső a keresztnéve?

– Igen, igen! Biztosan a Piros doki! Doktor Piros Dezső. Fiatal. Igazi cuki falat! Olyan gyámoltalan volt mikor odakerült, de hamar kinyílt a csipája. Nagy kandúr lett belőle. Úgy hírlik, hogy „az éjszakás nővérekék öröme” – hadarta Zsuzsi szinte egy szuszra. – Te honnan ismered?

– Még Pesten meghívott egyszer egy buliba. Táncolni. Közbe jött valami és nem mentem el vele.

– Nálam is próbálkozott, de én nem álltam kötélnek. Most aztán egyre a sarkamban van. Ha így megy tovább, hamarosan bekötöm a fejét – mesélte tréfás büszkeséggel. – Ha doktorné leszek, akkor már felőlem csi-nálhat, amit akar. A nyitott házasság híve vagyok.

Márka nehezen titkolta megdöbbenését. Azzal vigasztalta magát, hogy Zsuzsi biztosan összekeveri valakivel Dezsőt, vagy nagyot mond, hogy jól értesültnek látsszon.

Az ebéd nem ízlett. Alig ment le pár falat a torkán. A temetőbe sem ment ki a többiekkel. Azt mondta sok a dolga, az esküvőjére készül.

Mindenki gratulált. Ölelték, csókolták, aztán felszállt a buszra.

Meglehetősen fáradtan, összetörten ért haza. Szülei faggatták, de csak annyit mondott, hogy nincs mit mesélni, nem volt érdekes az egész, azért is jött el hamarabb. Inkább pihenni szeretne.

Órákat töpregett. Akár így, akár úgy! Legfontosabb a bizonyosság. Végül elszánta magát és felhívta Dezsőt. Nem vádaskodott, mert még mindig bízott benne, hogy vaklárma az egész. Csak azt kérte, hogy még az esküvő előtt jöjjön el. Meg kell néhány fontos részletet beszélni. Dezső nem tiltakozott a soron kívüli utazás ellen. Ezt Márka jó jelnek érezte és egészen megnyugodott.

Mire hétfőn munkába állt, már visszatért a régi jó kedve. Géza is látta rajta, hogy milyen derűs.

- Jól sikerült az érettségi találkozó?
- Remek volt.
- Akkor most más programja nincs már az esküvőig. Szombaton esetleg ráér moziba jönni velem?
- Nem lehet. Jön a vőlegényem.
- Ej, hát tényleg hozzá megy ahhoz a doktorhoz?
- Hozzá bizony.
- Pedig én mindig abban reménykedtem, hogy meggondolja magát.

– Kár volt! Már kitűztük az esküvő napját. A ruhám is elkészült. Képzeld! Nem ám hagyományos! Fehér nadrág-kosztüm, hozzá kalap egy kis tüllel.

– Biztos nagyon csinos lesz.

– Már a rokonoknak is elküldtem a meghívót.

– Akkor végleg elkéstem. Pedig éppen meg akartam kérni a kezét. Hát, ilyen az én szerencsém!

Nevettek. Géza beállt az egyik sorba figyelni a vásárlókat, Márka meg a tejfölös polcot takarítani.

Dezső fáradt volt és türelmetlen. Szigorúan nézett a lányra, mintha egy beteget kérdezne ki, aki későn, a rendelés végén érkezett.

– Mi volt ez a sürgős telefon?

– Van pár fontos dolog, amit még az esküvő előtt meg kell beszélünk.

– Na, halljam!

Márka úgy gondolta, nem kerülgeti a dolgot, legjobb, ha mindent elmond, amit a találkozón megtudott.

– Egyik régi barátnőm nálatok dolgozik a kórházban. Tőle hallottam, hogy mit csinálsz a nővérekkel az éjszakai ügyeleten. Hogy kandúrnak, meg cuki falatnak hívnak... – remegett a szája, ahogy kimondta, majdnem elsírta magát.

Dezső hidegen nézett rá.

– Ezért a marhaságot kellett nekem 250 km-t autóznom?

Márka fellélegzett. Hát butaság az egész, rosszindulatú pletyka. Semmi több. Már is örült a szíve.

– Nem igaz? Ugye nem igaz?

– Mindenesetre nem olyan formában, ahogy neked beadták.

– Hát hogyan? – tört rá újra a rémület.

Dezső megköszörülte a torkát, nyelt egyet. Aztán komolyan a lány szemébe nézett.

– Azt hittem, hogy sokkal felvilágosultabb vagy és megérted a helyzetet. Nem szerzetes vagyok, hanem férfi. Ha veled havonta, kéthavonta találkozom... közben is vannak biológiai szükségleteim. Ebből nem kell nagyobb ügyet csinálni, mint... mint az evésből, ivásból.

– Azt mondtad, még lehet, hogy sokáig messze leszünk egymástól. Ha a szerelem neked csak ennyi, ha csak a szex a fontos, akkor miért akarsz feleségül venni?

– Miért? – a férfi elgondolkodott. – Miért? Mert megígérttem.

– Semmi több?

– Én becsületes ember vagyok. Amit ígérek valakinek, azt teljesítem. Ez nem elég?

– Elég! Elég! Elég nekem ebből a becsületből! Én nem kérek számon tőled semmiféle ígéretet... Engem nem kell becsületből feleségül venni. – Lehúzta az ujjáról a gyűrűt és Dezső elé vágta.

Most már a férfi szeme is szikrázott. Sértetten kihúzta magát:

– Ha nem, hát nem! Te tudod, mit akarsz! Majd megbánod! – azzal zsebre vágta a gyűrűt és sarkon fordult. Az ajtót jól bevágta maga után.

Márka hallotta, ahogy felbőg az autó motorja.

Majd kisírta a két szemét mire a szülei hazaértek. Úgy zokogott, hogy azt hitték megháborodott. Alig tudta elmondani mi történt. Mikor kiderült, hogy szakított a doktorral, nem lesz esküvő, akkor az anyja kezdte rá a jajveszékelést.

– Kész a ruhád... az enyém is. Apádnak is új öltönyt vettünk. Kárba vész a sok kiadás... Elmentek a meghívók! Jaj, mit fognak mondani az emberek! Az

egész utca minket pletykál majd... Micsoda szégyen! Írj neki! Egy szép levéllel talán még rendbe lehet mindent hozni. Kérj tőle bocsánatot!

Csergő János az asztalra csapott.

– Nem! Az én lányom nem fog senkinek kuncso-rogni, hogy a felesége lehessen – megenyhülve magához vonta Márikát. – Ne pityeregj már! Majd csak lesz valahogy. Egy ilyen stramm kislány, mint te, minden ujjára kap akár tizenkettőt is... különbet, mint ez a doktor. Nyughass már! Még mindenre van időd. Most eridj feküdni, mert holnap mindünknek dolgozni kell menni.

Márka még szipogott kicsit, aztán lassan megnyugodott, mégis hajnalodott már, mire sok forgolódás után, végre el tudott aludni.

Kialvatlanul, összetörten ébredt. Nehéz nap várt rá. Ahogy beért az áruházba, Géza azonnal észrevette, hogy valami nagy baj van.

– Mi történt kedves? Nem jött a Dezső?

– Jött! ...Meg ment is.

A férfi Márka kezére pillantott.

– Hát a gyűrű? Elveszett... vagy visszaadta?

– Vissza. Vége. Nem megyek hozzá.

– Jól teszi. Mondom én már régen, nem érdemli meg magát az, aki ilyen soká egyedül hagyja.

– Igen... igen – pityeredett el a lány – csak már késő! Nagy bajt csináltam. Már mindenki rákészült az esküvőre. Hogyan mondjam vissza a meghívásokat? Mindenki rajtam fog nevetni, majd mondogatják, hogy volt vőlegény, nincs vőlegény... Istenem, micsoda szégyen... Belehalok!

– Csak ez a baj? Itt vagyok én! Ha egy picit szeretni tud, elvenném feleségül!

Márka úgy nézett rá, mintha nem is a jól ismert biztonsági őr, hanem maga az őrangyala szállt volna elé a mennyből.

– Ó, Géza! Hát szeret? Hogy én milyen vak voltam eddig... Meglátja, milyen hűséges jó felesége leszek... Megmutatom annak a szemétnek, hogy nincs rá szükségem! Boldog leszek én nélküle is!

Csergő Márka esküvőjét megtartották a már előre elhíresztelt, kitűzött időben.

Nem volt lakodalom, csak a szűk család és a barátok vettek részt a vacsorán... Lehetett úgy 80-100 fő. Megcsodálták a menyasszony különleges ruháját, túllfordos kis kalapját és a szép szál, vállas vőlegényt, bár úgy látták kicsit kopaszodik... de ha Márikának ez kell, mit lehet tenni!

Mindenki elégedett volt, csak Csergőné morgolódott, még egy év múlva is, ha este a kispadon a szomszédasszonnyal trécselt:

– Ezek a mai lányok bizony mások, mint mi voltunk annakidején. Ezeknek semmi nem számít, csak a szerelem. Itt a példa, a mi Márikánk. Egy híres orvosprofesszor kérte feleségül. Akadt volna más is, amilyen gyönyörű teremtés az én kincsem. Egyik se kellett neki. Beleszeretett abba a nyikhaj biztonsági őrbe és megmaka-csolta magát, hogy csak azé lesz, akit szeret. Igaz hogy vállas, derék ember, de kopasz! Azt mondta, most az a divat! Beszélhattünk mi, akár a falnak. Hozzáment feleségül.

Jávorfából furulyácska

Mint vízbefúló ázott szalmaszálba,
úgy kapaszkodom versbe, rímbe, hátha
megtart a cél, hogy van miért. Kinek
hiányozna, ha végleg elmegyek,
a ki nem mondott végső gondolat?
Elmondhatnám, talán egy perc alatt,
de mindent elmondani nem szabad.

Hol van a nádi hegedű, a fűzfasíp,
a mesebeli szóló jávorfácska,
hogy síromon is hangosan kiáltsa,
ha majd alatta fekszem holtan,
hogy ha nem is királylány voltam,
de azért én is voltam, voltam... voltam.

Lehet, hogy van, aki gyerekkorában nem hallotta
a Jávorfából furulyácska című népmesét.
Arról szól, hogy egy királykisasszonyt megölnék a gonosz nővérei. Sírjából egy jávorfa nő ki.
A jávorfa ágából készült furulya emberi hangon szól és elárulja a gyilkosokat.
Ennek a mesének az emléke szűrődik be a versembe.

Szegény Péter házasodik

Hol volt, hol nem volt, talán igaz se volt, de valami mégiscsak lehetett benne, mert nekem az öregapám mesélte, még hozzá szüret előtt, hordómosás idején. Már pedig az öreg nagy igazmondó volt, föllenteni legfeljebb szüret után szokott, mikor az újbor már iható lett.

Élt a Balaton mellett egy szegény ember a feleségével meg a hét gyerekével. Halászatból tengette az életét, de valahogy úgy esett, hogy évről-évre egyre kevesebb volt a hal, kisebb volt a fogás.

Azt mondta a szegény ember a legnagyobb fiának, Péternek, aki már legénysorban volt:

– Édes fiam! Meg kellene nősnöd. Jóképű leány vagy. Tudom én, hogy ha végigmész a főutcán és meglátnak a lányok, máris hegyeset pisálnak. Multkor is azt mondta bíró uram Mariskája, hogy egy ölelésedért lelegelné az egész Zsíros-rétet! Így hát válogathatsz. Ha gazdag leányt találsz, mindönknek könnyebb lenne a sora.

– Hej, kedves apám, nősnék én szívesen, ha kedvemre való leányt találnék. Annak a leánynak, aki az én feleségem akar lenni, fehér habos selyem legyen az alsója, s olyan arany csipke legyen rajta, mintha holdsugárból szőtték volna.

– Eridj fiam, nem bánom, de szaporán keresd, mert nincs már sokáig kitartásunk.

– Keresem én már régóta! A mi falunkban, de meg a környékén is, minden lánynak láttam már az alsóját, meg is tapogattam, de egynek se volt olyan patyolatos fehér, aranycsipkés inge, mint amilyenre én vágyok.

– Akkor pedig nem marad más, el kell szegődnöd béresnek, az egyik gazdához, hogy kicsit könnyebb legyen az életünk!

Úgy is lett.

A gazda, akivel alkut kötöttek, a bivalyokat bízta a legényre. Reggel Péter ellátta őket, napközben hajtotta a szekeret, este meg leterelte mindet a Balaton partjára, a nádas mellé, hadd fürödjének egy jót.

Míg a bivalyok a vízben hűsöltek, lassan feljött a hold. A legény a parton ülve figyelte az állatokat, de alig hinném, hogy el mert volna bóbiskolni, mert igen szigorú ember volt a munkaadója.

Hát, ahogy ott éberkedik, látja ám, hogy ragyogó, aranyos híd szeli át a vizet, azon pedig habos fehér ruhában karcsú leányok táncolnak vidáman.

Egyiknek éppenséggel korona volt a fején. Ahogy tánc közben meglebbent a gyönyörűséges ruhája, kilátzott az aranycsipkés patyolat alsója.

Felugrott a legény, begázolt a vízbe, hogy átkarolja a szép leányt, de mire elkapta volna, az egész lánysegreg eltűnt a szeme elől.

Azt se tudta Péter, hogy álom volt, vagy valóság, ami vele történt, mivel ilyen csodát még életében nem látott. Hogy megbizonyosodjon a jelenségről, másnap este ismét lement a partra, hátha újra meglesheti a táncoló lányokat.

Jőelőre begázolt a vízbe, hogy ha jönnek a lányok, közelebb legyen hozzájuk. Sikerült is neki elkapni a legszebbet, a koronás királylányt. Átölelte, megcsókolta. A lánynak is igen megtetszett a legény, hát kiűszott Péterrel a partra és a fűzfa alatt folytatták a szerelmes játékot. Hanem mikor a többiek már igyekeztek eltűnni az aranyhídról, a királylány is visszaszökött a Balaton vizébe. Persze, a legény is ment rögvest utána.

– Jaj, engedj el gyorsan, mert apám, a Balaton királya mindjárt lehúz magához a víz alatti palotájába. Ha átkarolsz, akkor téged is elborítanak a hullámok és szörnyű véged lesz!

Mivel már majdnem nyakig ért a legénynek a víz, kénytelen volt elengedni a lányt.

Harmadnap is lement a partra, de ekkor már furfanggal élt. Derekára kötelet kötött, azt meg a legerősebb bivaly szarvához erősítette.

Jött is hamarosan a királylány. Játszadoztak, öleltek. Hanem mikor el akart szabadulni a lány, a legény erősen tartotta s hiába süllyedt volna vele a víz alá, mert Péter a bivalynak kiáltott:

– Hő, te! Hő! Ne engedd!

A bivaly megfeszítette a négy lábát, mintha kőből lett volna. Háborgott a Balaton, tajtékozott a víz, de a Vízi-király nem tudta lehúzni a szerelmeseket a tó mélyére.

Akkor Péter hazavitte, feleségül vette a királylányt. Erre már a Vízi-király is megenyhült. Sőt, hogy ne legyen hiánya semmiben a lányának, attól fogva csak úgy ontotta a halakat a szegény halász hálójába! Az egész családnak jutott belőle.

A fiatalok boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Öregapám szerint annyi gyerekük lett, mint a ros-ta lika, de az is lehet, hogy eggyel több.



Búcsúzóul

Pár gondolat csak, mit leírtam,
és ezer másnak vége. Kár!
Elhal a vers, mint a madárdal.
Hová repültél kismadár?



Tartalomjegyzék

Próza

Amálka virágai	95
Az orchidea	83
Csergőék Márikája	101
Irodai kapcsolat	99
Mária lányai	7
Mazsolák	89
Ottó bácsi megjött	77
Szegény Péter házasodik	119

Versek

Álom	98
Anyám köténye	81
Búcsúzóul	122
Holdtölte	80
Jávorfából furulyácska	118
Napfogyatkozás	82
Tavaszi vágyak	88

Kamarás Klára: Orchideák
Kiadja a Héthatár Kiadó
Kozármisleny, Mikszáth K. u. 24
Felelős kiadó: L. Csépanyi Katalin
Nyomdai munkálatok: B-Group Kft., Pellérd
Felelős vezető: Borbély Zsolt